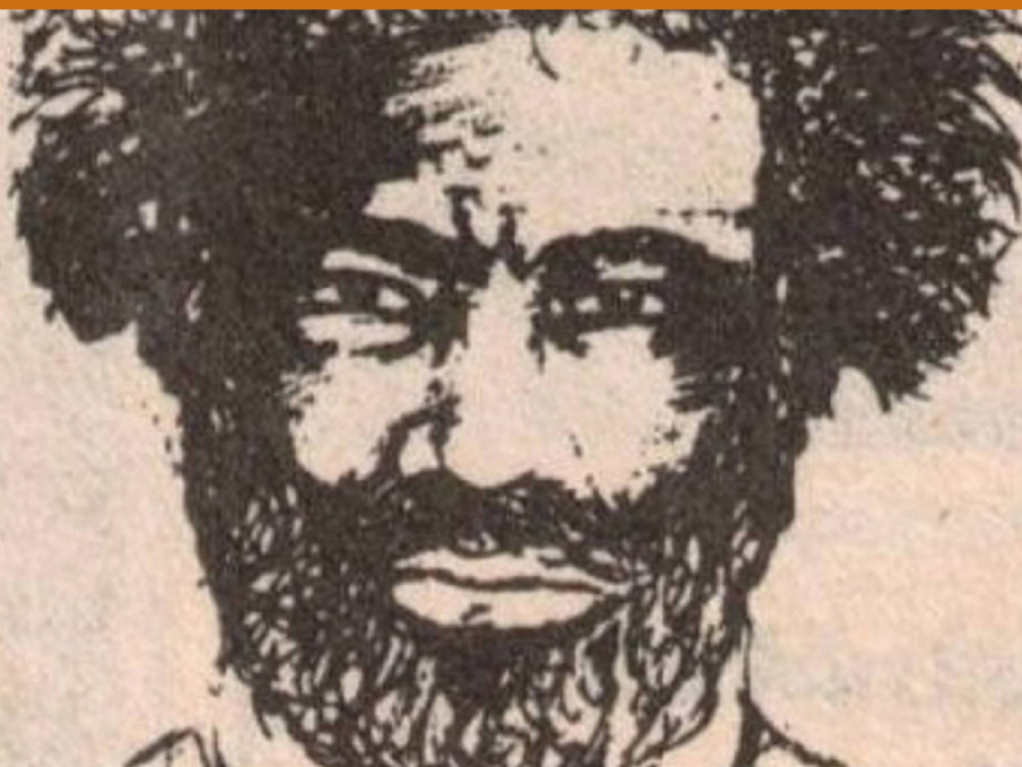

Onthulling dader Rijswijkse moorden

**Surinaamse diplomaat
schandvlek voor
Nederlandse staat**

Nizaar Makdoembaks

Twee mannen pleegden een brute moordaanslag in Rijswijk in de nacht van 7 op 8 maart 1985. Drie mannen werden van dichtbij doodgeschoten, twee raakten zwaargewond. Alle slachtoffers waren lid van een amateurband. Zij repeteerden in de kantooruimte op de verdieping waar ook de *Raad voor de Bevrijding van Suriname* was gevestigd, een organisatie die zich verzette tegen het regime van legerleider Desi Bouterse. De zoektocht naar de daders begon meteen en de politie verspreidde onder meer een compositietekening van de daders. Gaandeweg het onderzoek ging men ervan uit dat het een vergismoord betrof met de *Raad voor de Bevrijding van Suriname* als het eigenlijke doelwit. Uiteindelijk is niemand voor de aanslag veroordeeld.

Op het moment van de aanslag was Nizaar Makdoembaks sinds enkele maanden bezig met het opbouwen van een huisartsenpraktijk in de Bijlmer. Als activistisch Surinamer kende hij de maatschappelijke en culturele achtergronden van vooral de Surinamers in dat stadsdeel. Toen Makdoembaks de compositietekening zag van één van de daders van de Rijswijkse aanslag, schrok hij. Hij herkende in de tekening een patiënt uit zijn praktijk. Wat moest hij doen, wat kón hij doen? Niets! Gebonden als hij was aan zijn medisch beroepsgeheim, alsook bevreesd voor mogelijke vergeldingsacties van Surinamers die Bouterse steunden.

Nu, bijna veertig jaar later, geldt dat beroepsgeheim nog steeds. Desondanks durft Makdoembaks zijn zwijgen te doorbreken in het kader van de waarheidsvinding. Hij gaat in op de achtergrond van zijn 'patiënt A', een man met nota bene een diplomatenpas als tijdelijk ambtenaar van de Surinaamse ambassade.

Een onthullende reconstructie.

Onthulling dader Rijswijkse moorden

*Surinaamse diplomaat schandvlek
voor Nederlandse staat*

Nizaar Makdoembaks

Colofon

Tekstadviezen

Frans Meulenberg

Eindredactie

Kabos-Van der Vliet Redactie bureau [www.kabosvandervliet.nl]

Illustraties

Uit archieven en media

Vormgeving

www.jouwboekdrukkerij.nl

Uitgeverij de Woordenwinkel

www.woordenwinkel.nl

© 2024 Nizaar Makdoembaks

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, filmopnamen of andere manieren, zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

ISBN 978-90-76286-39-6

NUR 692

Omslagverantwoording: compositietekening van Rijswijkse moordenaar, tekenaar onbekend.

Inhoud

Afkortingen	5
Inleiding	6
Hoofdstuk 1 Patiënt A. blij met zijn activistische huisarts	11
1.1 Een Surinaamse diplomaat uit Den Haag in de Bijlmer	12
1.2 Patiënt A. na Rijswijkse moorden met hypertensie opgenomen	14
1.3 Diplomatenpas patiënt A. een apart verhaal	23
Hoofdstuk 2 Het SSU-verleden van een Bijlmer huisarts	26
2.1 Verstoren oudejaarsreceptie W. Lim A Po, 1968	27
2.2 Gevolmachtigd minister op de vlucht, Nijmegen 1969	30
2.2 Veroordeeld voor solidariteit met Antilliaanse stakers, 1969.....	33
2.3 SSU-verzet tegen controle Surinaamse regering	38
2.4 Media-activiteit met Frank Wijngaarde 1971	40
Hoofdstuk 3 Na Decembermoorden trokken Surinaamse verzetsgroepen in Nederland geweld Bouterse aan	43
3.1 Het verzet tegen Bouterse in Nederland: RBS versus AVV	44
3.2 Aanslag op broer RBS-kopman Paul Somohardjo	46
3.3 Evert Tjon: van tv vechtpartij naar Rijswijk onthullingen 47	
3.4 Nederlandse betrokkenheid: zelfs na Moiwana invasieplan niet doorgezet.....	49
Hoofdstuk 4 Surinaamse diplomaat en Rijswijkse moordenaar	58

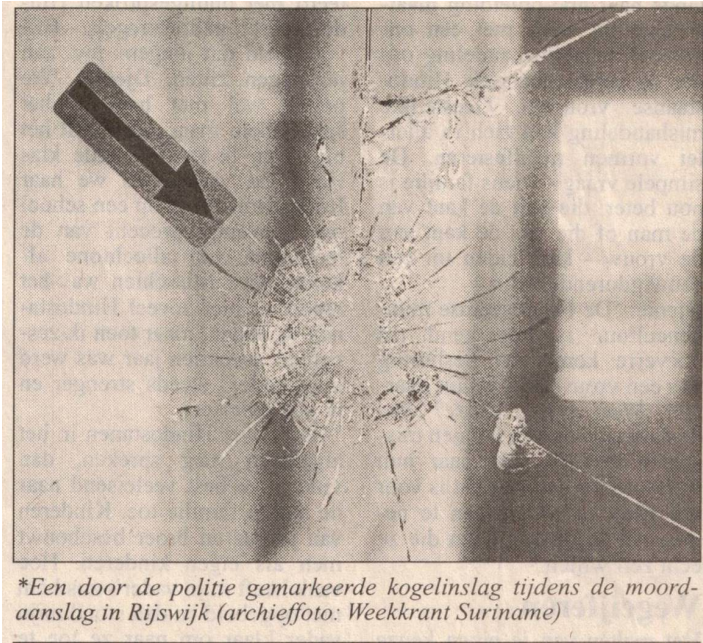
Conclusie	67
Noten	70
Literatuur	74
Lijst van bijlagen	75

Afkortingen

AMC	Academisch Medisch Centrum (Amsterdam)
AVV	Amsterdams Volksverzet
BVD	Binnenlandse Veiligheidsdienst
LAMID	Landmacht Inlichtingen Dienst (1972-1988)
NMR	Nationale Militaire Raad (Suriname)
RBS	Raad voor de Bevrijding van Suriname (Rijswijk)
SGW	Stichting Gerechtigheid en Waarheidsvinding
SSU	Surinaamse Studenten Unie (Leiden)
SSV	Surinaamse Studenten Vereniging (Leiden)
SVH	Stichting Volkshuisvesting (Suriname)

Inleiding

Begin 1985 kreeg ik een nieuwe patiënt in mijn huisartsenpraktijk in de Bijlmer. Enkele maanden later herkende ik deze persoon op één van de compositietekeningen in een opsporingsbericht naar aanleiding van de Rijswijkse moorden. Wegens het medisch beroepsgeheim kon ik destijds met die kennis vrijwel geen kant uit. Sinds 2021 staan de Rijswijkse moorden via een *NRC*-podcast echter weer vol in de belangstelling. Een toespraak van de zus van een van de vermoorde muzikanten, die ik eind 2023 op de radio hoorde, zette mij aan alsnog naar buiten te treden met wat ik weet over deze zaak en een mogelijke dader.

Bron: Weekkrant Suriname, 28 juli 1999.

Bij de herdenking van de Decembermoorden afgelopen 8 december in de Amstelkerk was ook de Stichting Gerechtigheid en Waarheidsvinding (SGW) aanwezig. Deze stichting maakt zich sterk voor het ophelderen van de Rijswijkse moorden in 1985, waarvan men alom aanneemt dat deze op last van het regime van Desi Bouterse zijn uitgevoerd. Volgende reden om op 8 december ook deze gewelddaad te herdenken. Al bij de herdenking in 2015 verwees essayist Theo Para in zijn herdenkingspeech naar de schuldigen achter de moord in Rijswijk:

'Vandaag, 8 december, herdenken we evenals voorgaande jaren de vijftien slachtoffers van de decembermoorden en alle slachtoffers van mensenrechtenschendingen en misdrijven tegen de menselijkheid in de republiek Suriname. Wij herdenken ook de slachtoffers die vielen als gevolg van aanslagen tegen de anti-dictatoriale Surinaamse diaspora in Nederland. Dit jaar was het 30 jaar geleden, in de nacht van 7 op 8 maart, dat in een kantoorpand aan de Verrijn Stuartlaan in Rijswijk, vijf jonge Nederlandse muzikanten, die daar oefenden, door twee mannen in koelen bloede werden neergeschoten. Drie van de slachtoffers, de 32-jarige A. Kneefel, de 29-jarige F. Bakker en de 29-jarige W. van Petten [sic], vonden daarbij de dood. Twee slachtoffers overleefden de aanslag.'[1]

De Rijswijkse moorden werden in de jaren 80, noch op enig moment daarna, opgelost. Ze verdwenen in de doofpot en verjaarden. De makers van de NRC-podcast van 2021 haalden het deksel van die doofpot, ondanks de verjaring.[2] Vanuit de zoektocht naar antwoorden en gerechtigheid die volgde op de populaire podcast richtte een groep van overlevenden, nabestaanden en sympathisanten de SGW op, die in 2022 voor het eerst bij de 8 decemberherdenking aanwezig was.[3] In 2023 hield Sietske, de zus van de vermoorde Willem van Putten, een korte toespraak waarin zij onder meer zei:

'In 1985 op vrijdagmorgen 8 maart werd ik 's ochtends uit mijn bed gebeld door mijn moeder. 'Er is iets heel ergs met Willem' zei ze. 'Hij is neergeschoten'. Hè, hoe kan dat dan? vroeg ik in paniek. 'Er was een schietpartij in de oefenruimte van de band waar hij speelde,' antwoordde mijn moeder.

Behalve in paniek was ik verbijsterd en in shock. Mijn jongste broer gebruikte geen drugs, zat niet in het criminele circuit en was geen politiek activist. Hij had geen vijanden, hij was een sociale jongen, die samenwoonde met zijn vriendin en die hield van het leven, van mensen, van dieren en van muziek maken.

Mijn broer Willem van Putten en twee andere mannen – Albert Kneefel en Fred Bakker –

*waren zoals de politie het omschreef - in koelen
bloede geëxecuteerd.*

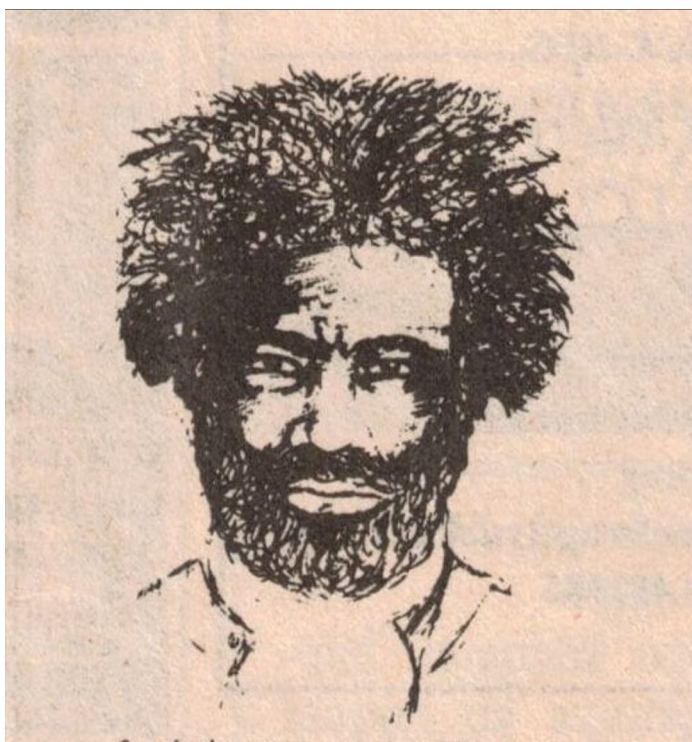
[...]

*De geschiedenis kun je niet achter je laten als je
niet weet wat er gebeurd is, als er geen
gerechtigheid heeft plaats gevonden. En zonder
verleden geen toekomst. Het gaat hier om de
toekomst van de democratische rechtsstaat.
Zonder democratische rechtsstaat is er geen
toekomst. Dat geldt zowel voor Nederland als
voor Suriname.’[4]*

Het was deze toespraak die ik nog geen week later hoorde op Surinaamse radiozender ABC in het programma van presentatrice Biemla Gayadin.[5] Luisterend naar haar woorden over de gebeurtenissen van toen en de stand van zaken rondom het onderzoek van dat moment sloeg mijn instinct als gepensioneerde huisarts aan. Bij mevrouw Van Putten klonk een verdriet door waarbij je als huisarts altijd extra gaat optellen. Haar droeve stemgeluid raakte me destemeer omdat ik begin 1985 een nieuwe patiënt in mijn kersverse huisartsenpraktijk in de Bijlmer had gekregen, die ik na de gruweldaad in Rijswijk herkende in één van de compositietekeningen van de daders.

Gebonden aan mijn medisch beroepsgeheim en ook vrezend voor vergeldingsacties – de Bijlmerbevolking was in die tijd grotendeels pro-Bouterse en schietpartijen pal voor de deur van de praktijk waren geen uitzondering – bracht ik op zo discreet mogelijke wijze een mij bekende politiecommis-

saris op de hoogte van wat ik wist. Daar hoorde ik nooit meer iets van. De man, patiënt A., zag ik ook nooit meer terug. Zo 'verjaarde' de zaak ook in mij. Tot december 2022 dus, toen de zaak en de herinneringen door de media-aandacht weer ontwaakten. Ik besloot enig historisch onderzoek te doen naar mijn toenmalige patiënt A. om te kijken of ik zelf iets meer te weten kon komen. In de weken na de toespraak van mevrouw Van Putten in 2023 wist ik zeker dat nu het moment is om met deze publicatie naar buiten te treden, in de hoop alsnog een bijdrage te leveren aan de waarheidsvinding die na bijna 40 jaar nog steeds aan de gang is.

De betreffende compositietekening, waarin ik patiënt A. herkende.

Hoofdstuk 1 Patiënt A. blij met zijn activistische huisarts

Begin 1985 was ik nog geen jaar huisarts in de Amsterdamse Bijlmer. Het had een fikse inspanning gekost om dat als afgestudeerd medicus van Surinaamse komaf überhaupt te kunnen realiseren. Stevige tegenwerking van mijn witte, toekomstige collega's moest ik overwinnen, voor ik een praktijk in de Bijlmer kon beginnen. Omdat ik niet zoals te doen gebruikelijk een praktijk kon overnemen, maar vanaf 0 een patiëntenbestand was gaan opbouwen, vreesde men voor de hoeveelheid patiënten die ik zou gaan "afpakken". Om een indruk te geven van de stand van zaken in de Bijlmer in die tijd:

*'In 1984 woonden er in de Bijlmerhoogbouw
56.689 mensen, van wie 14.323 (25,3%) van de
bewoners tot een etnische minderheid behoorden.
Voor deze groep was er maar één niet-witte
huisarts, dokter Roland Braam en hij had een
overvolle praktijk.'* (Makdoembaks 2021: 66-7)

Pas eind 1984 werd mijn vestiging als huisarts officieel met het ondertekenen van een overeenkomst tussen ziekenfonds ZAO en mijzelf. (Ibid.: 68-9) In de praktijk betekende dit alles dat ik in het begin relatief veel tijd en aandacht aan mijn patiënten kon besteden, veel meer dan voor een huisarts met een gemiddeld patiëntenbestand mogelijk is.

Tegelijk was het een turbulente tijd voor Surinamers in Suriname en Nederland. Veel Surinaamse Bijlmerbewoners

waren uitgelaten toen de militairen onder leiding van Desi Bouterse op 25 februari 1980 een coup pleegden en de corrupte regering-Arron afzetten. Deze zogeheten Sergeantencoup werd in eerste instantie door veel Surinamers verwelkomd als een daad van verzet en activisme. In sneltreinvaart veranderde de Bijlmer in een bolwerk van sympathisanten met de coupplegers. Het enthousiasme temperde enige mate, maar niet volledig, toen de militairen op 8 december 1982 vijftien critici executeerden: de beruchte Decembermoorden, waarvoor het Hof van Justitie in Suriname Desi Bouterse eind 2023 definitief tot 20 jaar cel veroordeelde. [6] Ook in de jaren na de Decembermoorden zijn velen onder de Afro-bevolking in de Bijlmer trouwe aanhangers en sympathisanten van Bouterse gebleven. Mijn eigen sociaal-maatschappelijke activisme in mijn studententijd was bij een deel van de Bijlmerbevolking en onder patiënten bekend. Vele vertrouwelingen van Bouterse schreven zich om die reden in bij mijn praktijk. Men voelde zich bij mij vertrouwd genoeg om zijn gedachten in gesprekken over allerlei niet-medische zaken de vrije loop te laten. Eén van de mensen die graag sprak en klaagde over allerlei andere zaken dan medische was patiënt A. die, toen hij zich begin maart 1985 bij mijn praktijk meldde, meteen een bijzondere indruk maakte.

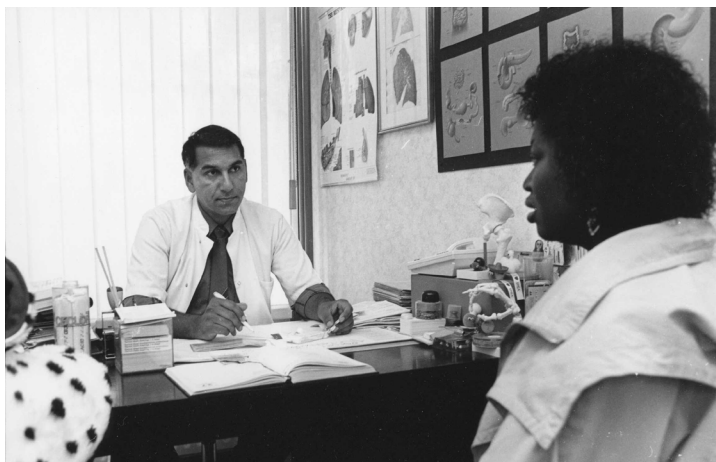
1.1 Een Surinaamse diplomaat uit Den Haag in de Bijlmer

Patiënt A. stelde zich voor als een sinds kort benoemde diplomaat, tijdelijk ambtenaar op de Surinaamse ambassade in Den Haag. Hij gedroeg zich niet als een klassieke standaardpatiënt. Zijn voorgeschiedenis vermeldde verhoogde bloeddruk en suikerziekte. De man was groot, imposant en

volledig op zijn gemak in de Bijlmerflat waar hij logeerde bij familie van een vriend. In die flat was ook mijn praktijk gevestigd. Hij schreef zich in als particulier patiënt en kwam in korte tijd veelvuldig op consult, vooral ook om maatschappelijke en politieke gesprekken te voeren over de stand van zaken in Suriname onder het militaire regime van legerleider Bouterse.

Patiënt A. was zeer trots op zijn Surinaamse diplomatenpas die hij bij elk bezoek aan mij tevoorschijn haalde. Via die weg was hij ook aan zijn onderdak gekomen, want de vriend bij wiens familie hij inwoonde, was tevens een collega-diplomaat op de ambassade, en een bekende van mij. Deze collega-diplomaat was ook bekend met mijn verleden en sprak daar kennelijk over, want patiënt A. was op de hoogte van activiteiten die ik in mijn studententijd in Leiden voor de Surinaamse Studenten Unie (SSU) had ontplooid. Onder andere hadden wij linkse activisten gesteund. Als lid van de Volksmilitie van het leger in Suriname voelde A., zich verwant met dat activisme.

Patiënt A. was na de Decembermoorden van 1982 actief lid van de Volksmilitie van Bouterse geworden. Naar eigen zeggen ontving hij daarop een militaire training bij de Ajokokazerne in de buurt van het vliegveld Zanderij. Hij sprak veel en open over de leidinggevende positie die hij al snel had gekregen, als ook over zijn effectieve optreden als militieman. Binnen een paar weken tijd voerden wij zeker tien vertrouwelijke en persoonlijke gesprekken waarin hij mij persoonlijke ontboezemingen deed. Daarbij sprong hij niet zelden in wild enthousiasme op van zijn stoel, zwaaiend met zijn armen, om aan mij over te brengen hoe hij tegenstanders van de militairen met zijn wapen had neergeslagen.

Patiënt A., militieman van Bouterse, diplomaat te Den Haag, consulteerde mij begin maart 1985, zoals ook deze ex-politieke vluchteling uit Ghana.

Foto: privé-archief, met toestemming.

1.2 Patiënt A. na Rijswijkse moorden met hypertensie opgenomen

Medio maart, iets minder dan twee weken na de Rijswijkse moorden, verzocht patiënt A. mij zeer dringend om hem te laten opnemen in het ziekenhuis. Toen ik aan dat verzoek gehoor gaf, ontstond er aan alle kanten beroering. De familie in de hoogbouwflat Klieverink waar A. logeerde belde mij om te zeggen dat hij niet langer bij hen kon blijven. Zonder een reden op te geven vertelde men mij dat de man niet naar dat huis terug kon keren. Ook op de Surinaamse ambassade in Den Haag en op het consulaat in Amsterdam ontstond rumoer dat naar mij leidde.

Men zat in de maag met de hoge ziektekosten en boze medewerkers van de particuliere ziektekostenverzekeraar van de patiënt. Men wilde van alles weten over zijn toestand, maar ik weigerde destijds vanwege mijn medisch beroeps-

academisch ziekenhuis bij de
universiteit van amsterdam
academisch medisch centrum

meibergdreef 9
1105 AZ amsterdam
telefoon (020) 566 30 72
(doorkiesnummer)

cardiologie
prof. dr. A.J. Dunning

De Weledelgeleerde Heer
A. Makdoembaks, huisarts,
Klieverink 1,
1104 KC Amsterdam.

doorkiesnummer

.566 3076
datum

.4 April 1985

cc.: A.V. La Rivière, cardioloog, Polikliniek Cardiologie,
Academisch Medisch Centrum, Amsterdam.
cc.: Polikliniek Interne Geneeskunde,
Academisch Medisch Centrum, Amsterdam.

Geachte Collega,

Op 22 maart 1985 werd de heer A. [REDACTED], geboren [REDACTED] en wonende Klieverink 114 te Amsterdam, op verzoek van collega La Rivière bij ons opgenomen voor evaluatie van klachten van kortademigheid.

De voorgeschiedenis vermeldt dat patient, die sinds enkele maanden in Nederland woonachtig is, vroeger in zijn geboorteland Suriname altijd goed gezond is geweest. Hij heeft daar jaren zijn werk als voorman in de bossen goed kunnen verrichten.

Sinds februari j.l. bemerkte hij dat hij last kreeg van vermoeidheid en van kortademigheid bij inspanning. Voorts heeft hij regelmatig "stekende pijnen op de borst" die geen verband hebben met de voor angina pectoris bekende "trigger-mechanismen". Hij heeft geen klachten van orthopnoe, oedeem, palpitaties of claudicatio intermittens. Wel heeft patient last van nycturie gemiddeld 3 à 4 keer.

In de familie komt hypertensie en diabetes mellitus voor.

Patient rookt 6 à 7 sigaretten per dag. Hij werkt thans als ambtenaar bij de Surinaamse Ambassade in Den Haag. Zijn vrouw en kinderen wonen in Suriname.

Medicatie bij opname: geen.

Bij lichamelijk onderzoek zagen wij een niet zieke man. Lengte 177 cm, gewicht 83 kg. Polsfrequentie 90 per minuut regulair en aequaal. Bloeddruk 180/130 mmHg (rechter arm). De upstroke van de arteria carotis was beiderzijds normaal; er werden geen souffles gehoord. De ictus cordis was normaal en in de medioclaviculairlijn palpabel.

Op de apex werd een normaal luide 1e toon, een ejectionstoon en een graad 2/6 ejectiongeruis gehoord. De 2e toon was wijd gespleten doch varieerde normaal met de respiratie. De aortale component was luid en werd gevolgd door een graad 2/6 hoogfrequent diastolisch decrescendo geruis dat het luidst was op de punt. Over de longen werd beiderzijds vesiculair ademgeruis gehoord. De lever en milt waren niet vergroot. De perifere pulsaties waren normaal. Er was geen pitting oedeem aan de benen.

Het electrocardiogram in rust toonde een sinusritme met een frequentie van 75 per minuut en tekenen van linker atrium dilatatie. PQ-tijd 0,16 seconde, QRS-breedte 0,12 seconde. De elektrische hartas stond verticaal. De kamercomplexen hadden de configuratie van een compleet rechter bundeltakblok met negatieve T-toppen in II, aVF, V4 tot en met V6.

polikliniek	verpleegafdeling	hartbewaking	eerste hart hulp	hartfunctieonderzoek
566 26 49	566 30 76	566 21 76	566 21 76	566 30 02

Patiënt A. vertelde ook de cardioloog over zijn werk op de Surinaamse ambassade (eerste passage). (Bron: privéarchief)

Dhr. A. [REDACTED], geb. [REDACTED]

04.04.85

Bij fietsergometrisch onderzoek stopte patient na 5½ minuut bij een belasting van 80 Watt en een maximale kamerfrequentie van 140 per minuut wegens vermoeidheid. Daarbij had hij retrosternale pijn. De ST-segmenten die reeds in rust abnormaal waren toonden geen essentiële veranderingen.

Laboratoriumonderzoek: Bloedgroep B, rhesusfactor positief.

BSE₉ mm/1e uur, Hb 10,3 mmol/l, Ht 0,47 l/l, leuco's 10,8x10⁹/l, thrombo's 167 x10⁹/l.

Natrium 133 mmol/l, kalium 4,1 mmol/l, ureum 9,5 mmol/l, kreatinine 114 µmol/l, glucose respectievelijk 10.00 uur, 12.30 uur en 16.00 uur: 15,6 mmol/l, 19,3 mmol/l, 25,5 mmol/l.

AF 122 U/L, gamma GT 20 U/L. Totaal eiwit 74 gr/l, albumine 47,0 gr/l. Alfa 1-globuline 1,9 gr/l, alfa 2-globuline 6,2 gr/l, bèta-globuline 8,0 gr/l, gamma-globuline 10,0 gr/l.

Cholesterol 9,2 mmol/l (verhoogd), triglyceriden 7,90 mmol/l (verhoogd).

Immunoglobuline G 10,2 gr/l, immunoglobuline A 1,8 gr/l, immunoglobuline M

1,7 gr/l. Bij agar elektroforese: geen aanwijzingen voor paraproteïne.

In de urine werd een spoor glucose gevonden.

Röntgenonderzoek van de thorax toonde een niet vergroot hart met een Cor-Thorax-Ratio van 14.7/30. Er waren forse hili beiderzijds. In de longvelden werden geen afwijkingen gezien. De aorta thoracalis was gedilateerd.

Longfunctie: Vitale capaciteit 3,53 L (= 76% van de norm),
1-secondewaarde 3.16 L (= 90% van de vitale capaciteit).

Renogram: Symmetrisch normaal renogram met normale nierperfusie. Geen aanwijzingen voor nierarterie-stenose.

Bij echocardiografisch onderzoek werd een hypertrofische linker ventrikel gezien met een redelijk contractiepatroon. De outflow tract van de rechter ventrikel was verwijd.

Behandeling en klinisch beloop: Aangezien bij patient naast hypertensie een aantal biochemische afwijkingen bestonden die verdere evaluatie noodzakelijk maakten, werd in overleg met de interniste collega Trip besloten patient in eerste instantie te verwijzen naar de polikliniek Interne Geneeskunde alhier, waar hij op 12 april a.s. om 8.00 uur wordt verwacht.

De kortademigheidsklachten van patient die naar onze mening niet van ernstige aard leken, zouden kunnen passen bij zijn mogelijk al langer bestaande hypertensie.

Tijdens het korte verblijf op onze afdeling werd begonnen met behandeling van de hypertensie met selokeen en dytzenide.

- Conclusie:
1. Hypertensie.
 2. Geringe aortaklepinsufficiëntie.
 3. Diabetes mellitus.
 4. Hypercholesterolaemie en hypertriglyceridaemie.
 5. Atypische retrosternale pijnklachten.

Op 26.03.85 werd patient ontslagen met als medicatie: selokeen 2x daags 100 mg en dytzenide 1x daags 1.

Patient kreeg verder richtlijnen voor een matig zoutarm diabetes dieet. Volledigheidshalve wijzen wij u op de noodzaak van antibiotische profylaxe bij alle chirurgische en tandheelkundige ingrepen.

Met collegiale hoogachting,

T.Tak, arts,
assistent cardiologie.

14184

Tak

Mede gezien door

Dr D.R.Düren, cardioloog,
Chef de Clinique.

Düren

De cardioloog van het AMC onderzocht patiënt A. op 22 maart 1985 wegens de aanhoudende pijn op de borst en kortademigheid die hij plotseling kreeg. Na onderzoek besloot men tot opname op de afdeling cardiologie. (Bron: privéarchief)

De cardioloog verwees A. naar de internist van het ziekenhuis waar hij op 12 april de polikliniek bezocht:

academisch ziekenhuis bij de universiteit van amsterdam academisch medisch centrum	meibergdreef 9 1105 AZ amsterdam zuidoost telefoon (020) 566 9111 telex 11944 azus nl	
	interne ziekten prof. dr. A.M. van Leeuwen prof. dr. L. Arisz	
	doorkiesnummer 566 2649	
A. Makdoembaks, huisarts Klieverink 1 1104 KC AMSTERDAM	datum 12 april 1985	
	ACThMD/WW	
voorlopig poliklinisch bericht		
Heden werd op onze polikliniek onderzocht uw patiënt(e)		
Naam: De heer A. [REDACTED]	geb. datum: [REDACTED]	
Adres: Klieverink 114		
De reden van uw verwijzing was:		
Patiënt werd verwezen via Polikliniek Cardiologie.		
Anamnese: * hypertensie, geringe aortaklepinsufficiëntie, atypische precordiale klachten, RBTB, linker ventrikelhypertrofie en dyspnoe d'effort. * diabetes mellitus: veel dorst, polyurie/-dipsie, gewicht gedaald (tevens dieet).		
Lich. onderzoek		
* visusklachten, met name rechts.		
* prostaathypertrofie		
* koliekaanval links in de flank met passagère rode urine		
Lich. onderzoek: Suriname, RR 170/115 mm Hg., pols 84/min., bij staan 96. In fundo: AV crossing en koperdraadarteriën, geen papiloedeem, geen decomp. cordis, geringe slagrijn linker nierloge.		
Laboratoriumonderzoek (eerste gegevens):		
Onze voorlopige conclusie na dit eerste onderzoek: 1. diabetes mellitus II		
2. Hypertensie		
3. Arteriële ondervulling		
4. DD Nefrolithiasis, papilnecrose.		
5. Visusklachten DD glaucoom, cataract		
Wij gaven patiënt(e) als eerste advies/therapie:		
R/ Dytenzide stop; Selokeen 2 x 100 mgr., Daonil 1 x 10 mgr en 1 x 5 mgr Dieet		
Ons beleid is: * 24-uurs urine, glucosurie * IVP * Consult oogheelkunde * Lab.-onderzoek		
Over onze verdere bevindingen zult u zo spoedig mogelijk uitvoerig worden ingelicht.		
Met collegiale hoogachting,		
		
A.C.Th.M. Depla, arts-ass.e. polikliniek interne geneeskunde		

Men informeerde mij op 23 mei 1985. (Bron: privéarchief)

academisch ziekenhuis bij de
universiteit van amsterdam
academisch medisch centrum

meibergdreef 9
1105 AZ amsterdam zuidoost
telefoon (020) 566 9111
telex 11944 azua nl

interne ziekten

prof. dr. L. Arisz
prof. dr. M. Koster
prof. dr. A.M. van Leeuwen
prof. dr. J. Vreeken

AD/ec
doorkiesnummer
566 2649

datum

23 mei 1985

A. Makdoembaks, huisarts
Klieverink 1
1104 KC Amsterdam

c.c. polikliniek Cardiologie
A2
AMC

Geachte collega.

Op 12-4-1985 zagen wij op de polikliniek Interne geneeskunde de heer A. [REDACTED], geboren [REDACTED], wonende Klieverink 114 te Amsterdam, voor het instellen van de diabetes mellitus en wegens verdenking op urolithiasis.

Zoals u weet uit de brief van collega Tak, d.d. 4-4-1985, werd patiënt recent opgenomen op de afdeling Cardiologie, ter evaluatie van hypertensie, dyspnoeaklachten en pijn op de borst.

Aldaar werd vastgesteld dat er sprake was van:

1. hypertensie met linker ventrikelhypertrofie;
2. atypische retrosternale pijnklachten;
3. dyspnoe-klachten zonder manifeste decompensatio cordis;
4. geringe aortaklepinsufficiëntie;
5. diabetes mellitus type II;
6. hypercholesterolaemie en hypertriglyceridaemie.

Hij werd ontslagen met als medicatie Selokeen 2 dd. 100 mg. en Dytenzide 1 dd. 1. Tevens kreeg hij een matig zoutarm sacharose beperkt dieet voorgeschreven.

Op onze polikliniek vertelde hij klachten te hebben van dorst en duizeligheid. Hij dronk gemiddeld 3 liter per dag, hoeveel hij plaste was niet duidelijk. Hij had last van wazig zien, doch geen hoofdpijn. De klachten van pijn op de borst waren post aut propter het gebruik van Selokeen verdwenen.

Als nieuwe klacht meldde hij een aanval van pijn in de linker flank, gevolgd door het plassen van rode urine, waarvoor intraveneus Buscopan goed had geholpen.

Momenteel was de urine weer normaal van kleur. Hij heeft geringe klachten van prostatisme.

Patiënt is afkomstig uit de binnenlanden van Suriname, waar hij werk doet als wegenbouwer. Thans werkt hij als ambtenaar op de Surinaamse ambassade in Den Haag. Zijn familie vertoeft in Suriname. Hij houdt van lekker eten en het voorgeschreven dieet had hij dan ook nog niet serieus opgevolgd.

Bij de artsen in het AMC gedroeg de patiënt A. zich als een serieuze patiënt. In plaats van over zijn militie acties sprak hij over zijn lichamelijke toestand en klachten.

(Bron: privéarchief)

23 mei 1985

vervolg brief de heer A. [REDACTED], geboren [REDACTED].

Lichamelijk onderzoek:

Wij zagen een fors gebouwde Surinamer met een gewicht van 77 kg., lengte 1,74 m. De RR bedroeg 160/130 mm Hg., hetgeen mogelijk geen betrouwbare meting is, daar de tonen moeizaam hoorbaar zijn. De polsfrequentie was liggend 84/min. en staande 96/min., wijzend op enige arteriële ondervulling, c.q. autonome neuropathie. Hij had een droge mond en huid; hij was niet kortademig in rust of bij inspanning. Het hart was niet verroot. Het ademgeruis was vesiculair. In de buik was de peristaltiek normaal. De lever was niet vergroot en abnormale weerstanden waren niet palpabel. Aan de extremiteiten geen oedeem. In fundo waren aanwijzingen voor hypertensieve retinopathie.

Laboratoriumonderzoek:

Blod: creatinine 106 $\mu\text{mol/l}$, ureum 4,6 mmol/l , natrium 137 mmol/l , kalium 3,9 mmol/l , calcium 2,57 mmol/l , fosfaat 1,01 mmol/l , totaal eiwit 75 g/l, albumine 47 g/l, glucose 25,7 mmol/l , alk. fosf. 116 U/l, gamma-GT 15 U/l.
Urine: soortelijk gewicht 1042. Eiwit: spoor. Glucose: 3+, ketone spoor. Urobiline niet aantoonbaar. In het sediment 2 tot 4 ery's per veld, 0 tot 2 leuco's per veld.
 24-uurs urine (onder therapie met Daonil): creatinine 6,3 mmol/24 u. , glucose 70g/24 u., geen ketonen, natrium 120 mmol/24 u. (volledige verzameling?).

Röntgenonderzoek b.o.z.:

Geen concrementen aantoonbaar.

IVP:

Betderzijds wat forse nieren, met gave contouren. Normale nefrogene fase. Geen aanwijzingen voor urolithiasis of papilnecrose. Normale blaas zonder residu na mictie.

Conclusie:

1. Diabetes mellitus type II bij overgewicht.
2. Orthostatische hypotensie op basis van arteriële ondervulling (glucosurie en diuretica) of autonome neuropathie.
3. Hypertensie met orgaanschade in de vorm van linker ventrikelhypertrofie, lichte retinopathie en mogelijk nefropathie.
4. Visusklachten dd. glaucoom, cataract, refractiestoornis.
5. Verhoonde alkalische fosfatase e.c.i.

Bespreking:

De diabetes mellitus werd behandeld met het voorschrijven van een dieet, waar patiënt zich waarschijnlijk niet aan houdt en Daonil. Het diureticum werd gestaakt. Met dit beleid voelde hij zich minder moe en nam de polyurie af. Bij controle was een willekeurige plasmaglucose spiegel 11,1 mmol/l en bedroeg de glucosurie 23 g/24 u., bij een creatinine-uitscheiding van 21 mmol/24 u.

De onderzoeken bevestigden suikerziekte en hoge bloeddruk. De klachten verdwenen deels door aanpassingen in het medicijngebruik.

A.'s symptomen en diagnoses gaven geen exceptioneel ziektebeeld.

Mensen kunnen jaren met dergelijke zaken leven zonder klachten.

A. zelf vond het duidelijk ook lastig zich aan het voorgeschreven dieet te houden. (Bron: privéarchief)

23 mei 1985

vervolg brief de heer A. [REDACTED], geboren [REDACTED].

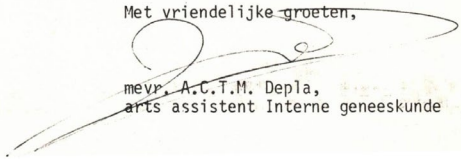
Hij heeft geen klachten meer van dyspnoea of pijn op de borst. De RR bedroeg bij controle 150 - 160 mm Hg. systolisch, doch over de diastolische RR druf ik geen uitspraak te doen. De polsfrequentie bedroeg 64/min.

Bij herhaling van het laboratoriumonderzoek bleek het creatininegehalte gedaald tot 94 $\mu\text{mol/l}$ (normaal) en was het alk. fosf. gedaald tot 83 U/l, eveneens normaal.

Patiënt vertelde dat hij zo mogelijk binnenkort weer zal terugkeren naar Suriname. Om die reden heb ik hem een grote hoeveelheid tabletten meegegeven.

Huidige medicatie:
2 dd. 100 mg. Sefokeen, 2 dd. 5 mg. Daonil.

Met vriendelijke groeten,

mevr. A.C.T.M. Depla,
arts assistent Interne geneeskunde

Patiënt A. maakte zijn artsen in het ziekenhuis ook deelgenoot van zijn voornemen om op korte termijn naar Suriname terug te keren. (Bron: privéarchief)

Terwijl men bij de poli Interne geneeskunde nog in de veronderstelling verkeerde dat patiënt A. nog bij mij in de flat woonde, was de oogarts van hetzelfde ziekenhuis er wel van op de hoogte dat de man intussen onderdak in Utrecht had gevonden, getuige deze brief van 21 mei 1985:

academisch ziekenhuis bij de
universiteit van amsterdam
academisch medisch centrum

meibergdreef 9
1105 AZ amsterdam zuidoost
telefoon (020) 566 9111
telex 11944 azua nl

oogziekten
KK/zh

De Weledelgeleerde heer
A. Makdoembaks, huisarts
Klieverink 1
1104 KC AMSTERDAM

doorkiesnummer

De Weledelgeleerde heer
A. Depla, internist
AMC

datum
21 mei 1985

Betreft: de heer A. [REDACTED], geb. [REDACTED], Bankastraat 9, Utrecht.

Geachte collega,

Bovengenoemde patiënt zagen wij in verband met klachten van wazig zien.

Onze bevindingen:

AVOD zonder correctie 0,5, met correctie $S + 2 = 0,8^+$.

AVOS zonder correctie 0,6, met correctie $S + 2 = 0,8^-$.

Voorsegmenten: geen bijzonderheden.

Media: beginnend kerncataract ODS.

In fundis: normale vaten, normale papil, normale macula.

Tensie ODS: 18-14 mm Hg.

Conclusie:

Wazig zien op basis van hypermetropie. Patiënt heeft tevens een beginnend kerncataract ODS.

Wij verwijzen patiënt voor verdere controles naar een oogarts in zijn woonomgeving.

Met vriendelijke groeten,
mede namens J. v.d. Bos, chef de polyclinique

K. Klop, arts assistente

Ook de oogarts van het AMC had zich over patiënt A. ontfermd wegens zijn klacht van wazig zien. Hij werd verwezen naar een oogarts in de buurt van zijn nieuwe adres in Utrecht. (Bron: privéarchief)

Wat ik wist was dat patiënt A. een tijdje in een flat verderop in de Bijlmer had gebivakkeerd, om daarna in Utrecht neer te strijken.

1.3 Diplomatenpas patiënt A. een apart verhaal

Uit de informatie die patiënt A. aan de diverse internisten en ziekenhuismedewerkers gaf, blijkt dat hij vroeger in Suriname in de wegenbouw werkte, specifiek als voorman bij de aanleg van wegen door de Surinaamse bossen. Wanneer dit precies was, bleef onduidelijk.

STICHTING VOLKSHUISVESTING SURINAME

Bankiers: De Surinaamsche Bank N.V. Madelliefstraat 34-36
PARAMARIBO
Tel. No. 99973

No: VSO/133/1967
Inlt: I/S
Bijlagen:
Onderwerp:

Paramaribo. 7 augustus 1967.

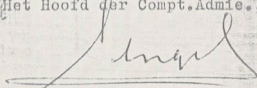
Aan:
de heer S.A.P. [redacted],
Tamanoestraat no. [redacted]/pc. [redacted],
Latour.

A A N T E K E N E N

Aangezien Uw huurverplichtingen met betrekking tot het door U bewoond pand thans precair geworden is en bovendien geen verder uitstel meer mogelijk is, nodigen wij U hiermede uit om de betrokken woning aan de Tamanoestraat no. [redacted] uiterlijk op 15 augustus 1967 te verlaten en de desbetreffende sleutels te onzen kantore in te leveren.

Indien U geen gevolg hieraan geeft dan zullen wij op 18 augustus 1967 U onherroepelijk krachtens het in bezit zijnde vonnis doen ontruimen door de deurwaarder bij het Hof van Justitie.

Wij vestigen er evenwel Uw aandacht op dat na de ontruiming U nog steeds aansprakelijk blijft voor de onbetaalde huurtermijnen welke per 1 augustus j.l. f. 1.735.06 bedraagt.

De Directeur,
namens deze,
Het Hoofd der Compt. Admie.

(J.C.L. Pengel).

In augustus 1967 kreeg de heer A. (zijn initialen werden verwisseld: S.A. in plaats van A.S.) het dreigende bericht van de overheid. [7]

Uit enig historisch onderzoek naar deze man dat ik in Suriname kon doen blijkt dat hij in de jaren zestig werkte als fotograaf. Hij verdiende daar zo weinig mee dat hij de huur voor de woning van hem en zijn gezin te Latour niet op kon brengen.

ALHIER *10/10/67*
Sec. Za. Soc. / B.G.

Paramaribo, 9 augustus 1967.

Aan de Minister van
Sociale Zaken en Arbeid
Wagenwegstraat no. 1
Alhier.

Alhier
10/10/67
M.P.P.

Naar aanleiding van schrijven dd. 7 augustus 1967 No. VSO/933,'67 van de Direkteur van de Stichting Volkshuisvesting Suriname, met betrekking tot de ontruiming van het huis dat ik aan de Tamanoestraat no. ■■■ bewoon, deel ik U mede dat de Direkteur van de Stichting Volkshuisvesting andermaal besloten heeft het vonnis dienaangaande te executeren.

Nu de zaak weer precair is, en ik niet beschikt over het bedrag groot F.1.735,06 betekent dit dat ik in afwachting op één Uwer oplossingen, zie ik dat mijn gezin weer uiteen dreigt te vallen.

Met verschillende verzoeken en in persoonlijke gesprekken heb ik U Excellentie verzocht mij in de gelegenheid te willen doen stellen in de eerste plaats mijn gezin te kunnen verzorgen, en in de tweede plaats mijn schulden, waaronder die van de Stichting Volkshuisvesting te kunnen aflossen.

Ik ben, zoals U weet van beroep fotograaf en kan doordat mijn fototoestel defect is, geen enkele cent verdienen. Doordat ik niet in staat ben een conquererende atelier op te zetten, heb ik steeds weer gezocht naar een passende betrekking. Tussen Uw secretaresse en ik bestaat een afspraak om op 24 augustus a.s. het een en ander nogmaals aan U toe te lichten.

Nu echter de ontruiming op 15 augustus zal plaatsvinden, is het duidelijk dat de datum van 24 augustus ongelegen is. Ik verzoek U Excellentie daarom dan ook, om mij in de gelegenheid te stellen op korte termijn, d.w.z. voor 15 augustus, mij in audiëntie te willen ontvangen, opdat het mogelijk worde dat de ontruiming geen voortgang vindt, en ik op grond van de resultaten, een vergelijking vindt met de Stichting Volkshuisvesting.

Hoogachtend,

A. P. ■■■■■.

De brandbrief van A. aan de minister van Sociale Zaken. Of zijn smeekbede effect had kon ik niet achterhalen. [8]

Uit stukken blijkt dat de toentertijd 29-jarige heer A. een huurschuld had opgebouwd bij de Stichting Volkshuisvesting (SVH) van het ministerie van Sociale Zaken. De huurschuld was opgelopen tot ruim f 1735,-. Reden voor de overheid om A. in augustus 1967 te dreigen zijn huis te zullen ontruimen als hij en zijn gezin niet uit eigen beweging zouden vertrekken. De heer A. deed direct een wanhopige poging de ontruiming van de huurwoning te voorkomen.

Uit de medische stukken blijkt dat patiënt A. van plan was na een half jaar Nederland te verlaten en terug te keren naar Suriname. Klaarblijkelijk eindigde dan ook zijn tijdelijke aanstelling als ambtenaar/diplomaat bij de ambassade. De vraag komt op wat voor dringende zaken een voormalige fotograaf en voorman in de wegenbouw, die zeer actief militielid was geworden, in Nederland te doen kon hebben, dat hij een diplomatenpas nodig had voor een half jaar. Dit vraagstuk wordt versterkt door de indruk dat hij in ieder geval in de tijd dat hij mijn patiënt was in de Bijlmer weinig dringends ten uitvoer bracht. Hij had alle tijd om met mij de vele al genoemde gesprekken te voeren.

Het lijkt een paradoxale connectie die patiënt A. en ik hadden – mijn links activisme stond haaks op de repressie van de Bouterse-dictatuur. En toch was er in de basis een anti-koloniaal en links-activistisch sentiment dat er zelfs na de Decembermoorden, waarbij notabene mijn vriend en mede-activist Frank Wijngaarde werd vermoord, voor zorgde dat pro-Boutersemensen als patiënt A. in mij een vertrouwenspersoon bleven zien. Om dit helder voor het voetlicht te brengen duik ik kort in de geschiedenis van mijn studententijd, die de achtergrond vormt van deze vertrouwelijkheid.

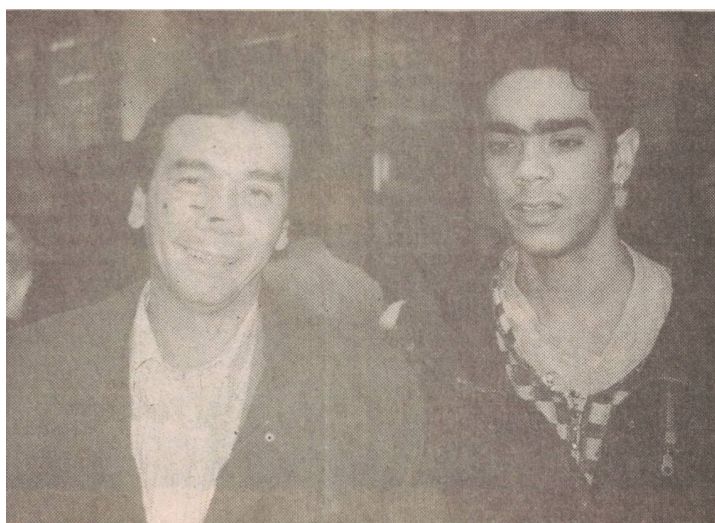
Hoofdstuk 2 Het SSU-verleden van een Bijlmer huisarts

De geschiedenis die van mij een vertrouwenspersoon maakte voor veel Bijlmerbewoners die pro-Bouterse waren, onder wie patiënt A., dateerde van mijn studententijd in Leiden. Op 19 augustus 1968, bij mijn aankomst op Schiphol, bleek dat de onderwijscoördinator rond de Surinaamse bursalen niets had voorbereid voor mij en de anderen. Daar stond ik dan, in de hal van Schiphol, enigszins verloren en verdwaasd om mij heen te kijken tot ik een lange jongeman mijn naam hoorde roepen. Het was de heer Guilly Leon.

Leon legde mij de situatie uit rond het slechte beleid van de Surinaamse overheid wat betreft de studenten. Hij verzekerde mij dat het goed zou komen. Ik mocht gedurende twee weken logeren aan de Hooigracht 42 in Leiden in een kamer van de SSU, waarvan ik meteen lid werd. De SSU was voortgekomen uit de Surinaamse Studenten Vereniging (SSV). Deze gezelligheidsorganisatie was in 1966 onder leiding van Rubin Lie Pauw Sam overgegaan in de SSU, een sociaal-maatschappelijke vereniging met een politieke en expliciet antikoloniale inslag.

Lie Pauw Sam zou later, na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 de oprichter worden van de communistische Volkspartij. In de aanloop naar de Sergeantencoup gaf hij Surinaamse militairen bekend als de groep Mijna's, waar ook Bouterse deel van uitmaakte, les in marxisme. (Verhey & Westerloo 1983: 50-51) Na de staatsgreep van Bouterse met zijn 16 sergeanten op 25 februari 1980 verscheen Lie Pauw Sam bij de kersverse Nationale Militaire Raad (NMR) al snel

in beeld als adviseur, en ook als mogelijk deelnemer aan de gewenste burgerraad. De voorzitter van de Volkspartij bedankte echter voor die eer. (Boom 1982: 145) Tien jaar daarvoor voerden Lie Pauw Sam, ikzelf en vele andere leden van de SSU-acties uit die ons naar alle waarschijnlijkheid als personen permanent op de radar van geheime diensten hebben gezet en die ons onder activistische Surinamers enig aanzien gaven.

Rubin Lie Pauw Sam met zijn zoon Sasja in de *Weekkrant van Suriname*, 1995 .[9]

2.1 Verstoren oudejaarsreceptie W. Lim A Po, 1968

In 1968 was het beleid van de regering-Pengel steeds repressiever geworden. Onder meer het onderwijs leed erg onder deze regering. Uit solidariteit met de slachtoffers van het beleid besloot de SSU, in samenwerking met andere studenten en arbeidersorganisaties, demonstraties en acties te houden. Op oudejaarsdag 1968 deed ik mee met een grote

demonstratie in Den Haag bij het kabinet van de gevolmachtigd minister van Suriname, de heer Walter Lim A Po, aan de Alexander Gogelweg.

Op weg naar het kabinet van de gevolmachtigd minister van Suriname, 31 december 1968. (Bron: privéarchief)

Die middag hield Lim A Po een oudejaarsreceptie in het kabinetsgebouw waar wij met borden en spandoeken naartoe waren gelopen. Eenmaal ter plaatse bleven we zo lang als de receptie duurde (van twee tot vijf) leuzen scanderen, liederen zingen en zoveel mogelijk gasten een pamflet geven waarin we opriepen om eensgezind verzet te blijven plegen tegen het wanbeleid van de Surinaamse regering van dat moment. Op bovenstaande foto draag ik het *Jopie Sopie* bord. Het was algemeen bekend dat premier Pengel afhankelijk was van alcohol - 'sopie' in het Surinaams - onder andere whisky.

DEN HAAG Surinamers demonstreerden

Een honderdtal uit Suriname afkomstige jongeren heeft oudejaarsdag drie uur lang gedemonstreerd tegen de ontvangst, die de gevolmachtigd minister van Suriname, mr. W. Lim Apoter gelegenheid van de jaarwisseling gaf in zijn kabinet aan de Alexander Gogelweg in Den Haag.

De demonstranten hadden zich tijdens de ontvangst, die van twee tot vijf uur duurde, met spandoeken tegenover het kabinetsgebouw opgesteld en jouwden een aantal mensen, die voor de ontvangst het gebouw binnengingen, uit. Bij de ingang van het kabinetsgebouw deelden zij aan de gasten een pamflet uit, waarin zij o.m. „alle landgenoten in Nederland en Suriname oproepen zich eensgezind te blijven verzetten tegen het wanbeleid van de Surinaamse regering en haar vertegenwoordiging in Nederland.”

De demonstratie, waarbij leuzen werden geroepen en liedjes werden gezonden aan het adres van de gevolmachtigd minister, was georganiseerd door het Actiecomité Suriname en de verenigingen Manan uit Den Haag, Rethorica uit Amsterdam, de Surinaamse Arbeiders Beweging uit Rotterdam, en twee Surinaamse studentenverenigingen uit Leiden. (ANP)

Het Algemeen Handelsblad, 2 januari 1969, pagina 3.

2.2 Gevolmachtigd minister op de vlucht, Nijmegen 1969

Op 29 januari 1969 hebben we in Nijmegen de gevolmachtigde minister van Suriname, mr. Walter Lim A Po (1968-1970), het spreken onmogelijk gemaakt en moest hij hals over kop vertrekken. De aanleiding hiervoor was de gewelddadige manier waarop de regering Pengel omging met demonstrerende studenten en scholieren: eerder die week gebruikte de politie vuurwapens om onlusten te beteugelen. Er was op 20 januari in Suriname een lerarenstaking begonnen die de regering meende te kunnen verlammen door ongekwalificeerde vervangers voor de klassen te zetten. Hiertegen kwamen scholieren en studenten in opstand. Op de derde dag van de lerarenstaking escaleerde de situatie.[10]

Lim A Po was die 29^e januari op uitnodiging van de Nijmeegse afdeling van de SSV aanwezig in de Internationale Studentenclub om aldaar samen met een Nederlandse hoogleraar een lezing te houden over de Universiteit van Suriname (tegenwoordig de Anton de Kom Universiteit) die Pengel eind 1968 officieel had geopend. Veel van de aanwezige studenten, waaronder een delegatie van 25 Leidse SSU-leden wilden echter de gespannen politieke toestand in Suriname met Lim A Po bespreken, en dan met name de repressie van de voorafgaande week. De gevolmachtigde minister weigerde dit pertinent, waarop tumult ontstond. Pas later vernam ik dat enkele SSU-leden rekening hadden gehouden met Lim A Po's weigering en eieren en tomaten hadden meegebracht.

Van een van de kameraden, W., kreeg ik een ei in mijn hand gedrukt dat ik moest gooien zodra de anderen met hun tomaten zouden beginnen. Op het moment suprême draalde ik te lang naar de zin van W. en hij pakte het ei weer uit mijn

hand en *foeps* daar vloog het ei door de lucht naar voren. Vervolgens bracht W. mij snel naar buiten, stopte een knipmes in mijn hand en wees mij de grote zwarte auto waarmee Lim A Po gekomen was. Ik moest de ene achterband leksteken, dan nam hij de andere voor zijn rekening. Bij mij wilde het nog niet lukken, terwijl ik aan zijn kant al lucht uit de band hoorde ontsnappen. W. snelde mij te hulp en ja hoor, ook deze band van de Mercedes was binnen een paar minuten leeggelopen. Op dat moment zagen we Lim A Po en zijn gasten het clubhuis ontvluchten. Ze sprongen in de auto en scheurden weg, met blubberende lege achterbanden en al.

STUDENTEN TUMULT IN NIJMEGEN

Van onze speciale verslaggever

NIJMEGEN, woensdag
Extreem-linkse Surinaamse
studenten uit Leiden hebben
mr. W. Lim A-Po (40), ge-
volmachtigd minister van Suri-

Mr. LIM-A-PO
... eieren en tomaten ...

name in Nederland, in Nijme-
gen met tomaten en eieren be-
kogeld en zijn auto ernstig be-
schadigd.

Het onderzoek van de Nij-
meegse recherche wordt be-
moelijkd door het feit, dat de
groep agerende studenten be-
stond uit 20 à 25 jongemannen.

Minister Lim A-Po hield op
uitnodiging van de Surinaamse
Studentenvereniging in de In-
ternationale Studentenclub te
Nijmegen een lezing over de
universiteit van Suriname.

„Ik was nog geen vijf minu-
ten bezig”, vertelde de minister
gisteravond, „of met twee me-
gafoons uitgeruste extreem-
linkse studenten eisten, dat ik
verantwoording zou afleggen
over de lerarenstaking in Suri-
name.

Ik antwoordde, dat ik daarop
niet kon ingaan, mede omdat ik
over te weinig informatie be-
schikte. Bovendien leek mij de
materie niet geschikt voor een
discussie.

Doorgesneden

Er ontstond een groot ru-
moer. Men maakte mij het
spreken onmogelijk. Het bestuur
deed alle mogelijke moeite de
zaak te redden en zelf wachtte
ik drie kwartier tevergeefs.
Toen ik wegging, smect men
buiten met tomaten en eieren
naar mij. Een band van mijn
auto bleek al vijf minuten na-
dat ik was gearriveerd, te zijn
doorgesneden. Er was geen po-
litie aanwezig.

Uit alles blijkt”, aldus de
minister, „dat de studenten, die
met twee gehuurde bussen uit
Leiden waren gekomen, uit wa-
ren op een rel. De tomaten en
eieren hadden zij meegenomen.
Ik heb natuurlijk aangifte ge-
daan. Dezelfde groep heeft ge-
demonstreerd tijdens mijn ou-
dejaarsreceptie in Den Haag.”

NTIE)

De Telegraaf, 30 januari 1969.

2.2 Veroordeeld voor solidariteit met Antilliaanse stakers, 1969

Op 1 juni 1969 organiseerde de SSU samen met progressieve Antillianen en Nederlanders een vreedzame protestdemonstratie bij het Antillenhuis te Den Haag. De demonstratie van bijna tweeduizend mensen was gericht tegen het beleid van de regering op de Nederlandse Antillen, tegen het Koninkrijksstatuut en tegen het zenden van Nederlandse mariniers naar Curaçao vanwege de onlusten die daar eind mei 1969 hadden plaatsgevonden. De gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen, de heer dr. E. Jonckheer, weigerde de demonstranten toe te spreken.

De Waarheid, 02 juni 1969, p.2.

Eind mei 1969 leidde een arbeidsconflict bij een onderaannemer van Shell op Curaçao tot opeenvolgende spanningen en solidariteitsstakingen. Tot woede van de vakbondsleiders en de stakende arbeiders hield de overheid zich afzijdig. Men

organiseerde een protestmars die startte vanaf het Shell-terrein en richting Willemstad voerde.

De gevolmachtigde minister, Jonkheer, nam de brief in ontvangst, maar weigerde informatie te geven over de toestand op Curaçao of mee te delen hoe de autoriteiten op de Antillen over de zaak denken. Hij zei instructies te hebben ontvangen die inhielden dat hij geen enkele verklaring of mededeling over de toestand mocht afleggen. Met hetzelfde argument weigerde de minister ook naar buiten te komen om de betogers opheldering te verschaffen.

Vanaf het hek deed de delegatie buiten verslag van het gesprek. Tussen betogers en politie ontstonden intussen heftige debatten. „Dat gebouw hebben wij betaald, U hebt daar helemaal niets te maken”, werd de politie toegeroepen. Een groep agenten trachtte daarop de betogers van het hek weg te dringen. Even later gaf een politieofficier vanuit de tuin het sein tot een grote charge met paarden en een jeep waarbij zelfs vrouwen en kinderen onder de voet werden gelopen. De vluchtende mensen werden tot diep in de Scheveningse bosjes achtervolgd. Een aantal mensen, volgens de politie zeventien, werd gearresteerd. De arrestaties gingen verschillende malen aan stuitende taferelen gepaard.

Het coördinerende comité „Antiyas Liber” dat de demonstratie organiseerde, heeft later op de avond tegen het optreden geprotesteerd in een telegram aan burgemeester Marijnen, die tijdens het politiegeweld zelf bij de paardenrennen op Duindigt zat.

Volgens het protest waren de charges „duidelijk gericht tegen de kleurlingen in de betoging en was het duidelijk de opzet dat de demonstranten, eenmaal bij het Antillenhuis gekomen, tuit elkaar geslagen moesten worden.”

Tegen het politieoptreden werd ook geprotesteerd door het Surinaams Actie comité, de Surinaamse Studentenunie en de Surinaamse Studentenvereniging in Wageningen en door de Unie van Studenten in Nijmegen.

Verslag van de demonstratie in de krant.[11]

Onder leiding van de legendarische vakbondsleider Wilson 'Papa' Godett kwamen de Curaçaose arbeiders in de ochtend van de dertigste mei 1969 in opstand tegen de werkgevers en hun beschermheren. De Wescar-stakers eisten dezelfde lonen en dezelfde voorwaarden als die van de Shell-arbeiders en ook een verbetering van hun sterk achtergebleven sociale positie.

De toenmalige directeur van het kabinet van de gevolmachtigd minister der Nederlandse Antillen in Den Haag, de heer A. Booi, erkende de eisen van de stakende arbeiders. De Antilliaanse regering had de situatie echter niet meer onder controle. De Antilliaanse gewapende macht poogde de orde hardhandig te herstellen. Daarbij werd Godett in de buik getroffen door politiekogels. Terwijl hij zwaargewond werd afgevoerd, liep de demonstratie uit de hand, met onder meer brandstichting in de binnenstad tot gevolg. Nederlandse

mariniers schoten de Antilliaanse politie letterlijk te hulp. Het uiteindelijke resultaat: vijf doden en vele gewonden.[12]

De overheid sloeg onze demonstratie in Den Haag hardhandig uiteen. Bij het politieoptreden vielen rake klappen. Ik werd hardhandig gearresteerd, waarbij ik diepe pijnlijke beetwonden van een politiehond aan mijn rechterpols opliep. Na mijn arrestatie en afvoering verzocht ik om medische hulp maar deze werd mij onthouden. Bij mijn poging mij de politiehond van het lijf te houden, werd ook de geleider Van der Ham door de hond gebeten.[13] Hij kon zich gedurende drie kwartier onder medische behandeling stellen. Uiteindelijk verrichtte men acht arrestaties, waaronder enkele Surinamers. Zij werden beschuldigd van openlijke geweldpleging met vereende krachten tegen personen of goederen en tegen de politie.

Op 12 februari 1970 stond ik als eerste verdachte terecht voor de Haagse rechtbank in een bijna negen uren durend proces. Op deze dag verschenen vijf van de acht aangeklaagden voor de rechter.

Ik werd ervan verdacht een steen te hebben gegooid door een ruit van het Antillenhuis. De officier van justitie jhr. mr. Van de Poll erkende dat van de zijde van de Haagse politie wellicht maatregelen genomen waren die de grens van het toelaatbare overschreden. Hij bedoelde kennelijk op de zeer harde klappen die de politie op de zwarte hoofden had uitgedeeld.

De getuige à décharge Rudy Kross (Surinaamse journalist uit Amsterdam) zei dat er slechts twee stenen waren gegooid voor de politie van alle kanten een charge uitvoerde. Kross sprak van 'tragische incidenten'. Een voorbeeld: een jongen stond met de politie te praten en streelde de hals van een

politiepaard, toen opeens de charge werd ingezet en hij het doelwit werd van een andere politieruiter met wapenstok. Mr. Van de Poll hield er rekening mee dat het hier een 'legitieme' demonstratie betrof die uit de hand was gelopen en met nadruk betoonde de officier van justitie begrip voor de achtergronden, de politieke motieven van mij en van de andere aangeklaagden.[14] Ook de presidente van de rechtbank, mr. Van Oldenborgh had begrip voor de motieven van de demonstranten.[15]

Ik sprak een emotioneel laatste woord in de rechtbank:

„Ik demonstreerde omdat ik solidair ben met mijn zwarte broeders in Suriname en de Nederlandse Antillen. Veel mensen op de Antillen komen op voor hun rechten omdat ze onder de meest ellendige omstandigheden leven, werkeloos, in krotwoningen, geplaagd door honger en ziekten, terwijl ze hun eigen kinderen niet kunnen voeden. Niemand bekommert zich om hen, niemand komt voor hen op, niemand erkent hun rechten. Ze worden onderdrukt door de Nederlandse monopolies, wat gebeurt dankzij de koloniale situatie waarin zij worden gehouden. En als ze dan voor hun rechten opkomen worden ze door Nederlandse militairen onderdrukt. Dit moet het Nederlandse volk weten. Ik protesteer tegen leugens, dat wij zwartjes zo gelukkig en blij leven in een zonnig land. In Nederland worden wij gediscrimineerd als we werk of kamers zoeken, terwijl men vertelt dat wij alleen maar souteneurs en messentrekkers

zijn. Ook dit zijn leugens die aan de kaak gesteld moeten worden. Als wij deelnemen aan een vreedzame demonstratie treedt de politie tegen ons op alsof wij misdadigers zijn. Men doet dat om ons te intimideren. Daarom word ik ook voor de rechtbank gedaagd. Al sleept men mij van de ene rechtbank naar de andere, ik zal mij blijven verzetten, want dit proces dat hier tegen mij en andere beklaagden wordt gevoerd toont de grote angst die men voor ons heeft. Hoe meer de politie ons mishandelt, hoe minder ze haar angst voor ons kan verbergen. Dit proces is een overwinning voor ons”.

Gelijk hierna volgde er een daverend applaus op de stampvolle publieke tribune.[16] De president van de rechtbank, mr. Van Oldenborgh, gaf een waarschuwing: ‘U dient zich op de tribune te onthouden van blijken van bijval of afkeuring, anders moet ik de tribune laten ontruimen.’ Op 26 februari 1970 veroordeelde de Haagse rechtbank mij en de andere demonstranten tot een boete van 100 gulden.[17]

2.3 SSU-verzet tegen controle Surinaamse regering

Na de acties tegen Lim A Po in 1969 wilde de nieuwe Surinaamse regering onder leiding van dr. Jules Sedney in 1970 de controle op de Surinaamse studenten in Leiden en andere steden versterken. In januari kregen we een nieuwe gevolmachtigd minister in Den Haag: dr. Jeanfils Desiré Victor (Desi) Polanen. Hij wilde een mentorsysteem intro-

duceren, onder het mom van verbetering van de slechte studieresultaten van de vele bursalen. Deze mentoren zouden toezicht moeten houden op de studie van de bursalen in Nederland. Ook moesten ze onze maandelijkse financiële uitkeringen bewaken en de bevoegdheid krijgen om die betalingen stop te zetten. We mochten ons niet meer met de politiek bemoeien. Deze nieuwe aanpak was aanleiding voor de SSU en sympathisanten buiten Leiden om een krachtig signaal te geven. We besloten over te gaan tot de bezetting van het kabinet van de gevolmachtigd minister van Suriname.

Het Surinamehuis na de bezetting van 18 augustus 1970.[18]

Op 18 augustus 1970 drongen we kort na half negen met meer dan 30 mannen en vrouwen het Surinamehuis binnen. De vier aanwezige ambtenaren lieten we vreedzaam naar buiten gaan. Ervan uitgaande dat de politie ons zou komen verwijderen barricadeerden we zoveel mogelijk ramen en

deuren met de aanwezige kantoormeubelen. De heer Polanen kwam pas poolshoogte nemen aan de Alexander Gogelweg nadat hij aangifte tegen ons had gedaan, dit gebeurde binnen een uur want langer heeft onze bezetting niet geduurd. Met een megafoon schreeuwde Polanen dat wij het pand moesten verlaten, wat wij vanzelfsprekend weigerden. Daarna ging het allemaal heel snel. De politie forceerde een doorgang en begon zoveel mogelijk leden van onze bezettingsgroep te arresteren en af te voeren. In de chaos wisten enkelen van ons, onder wie ikzelf, te ontkomen aan de politie door uit het raam te springen en te vluchten.

Er ontstond veel beroering over de bezetting. Zowel in Nederland als in Suriname had iedereen er een positieve of negatieve mening over. Uiteindelijk zorgde onze actie er wel voor dat de regering-Sedney bakzeil haalde: op 8 september werd bekend dat het nieuwe bursalen niet verplicht zou worden om een mentor te aanvaarden.[19] Een maand later veroordeelde de politierechter alle 35 deelnemers aan de bezetting, niet alleen de arrestanten, tot het betalen van 100 gulden boete of tien dagen gevangenis en legde daarbij ook nog een voorwaardelijke gevangenisstraf van 14 dagen op.[20]

2.4 Media-activiteit met Frank Wijngaarde 1971

Als Surinaams student en lid van de SSU besprak ik via de media meermaals het leven en de vraagstukken waar Surinaamse studenten en arbeiders in Nederland mee te maken hadden. In 1970 werd ik door *Radio Nederland Wereldomroep* samen met Frank Wijngaarde, Waldy Breeveld, Harold Kolader en Max Baal betrokken bij een discussie voor televisie over het onderwerp 'studeren in Nederland'. In die uitzending droeg ik vanuit de SSU onze doelstellingen en stand-

punten uit. De televisiediscussie werd op 2 januari 1971 uitgezonden. Mijn ouders waren *not amused* over mijn antikoloniale standpunten. Zij hadden nog 'last' van een aangeboren nederigheid jegens alle witte Nederlanders.

STUDEREN IN NEDERLAND

Deelnemers aan de discussie:

- 1 Waldy Breeveld -voorzitter van de SSOA in Amsterdam
leeftijd:
studie: na de sociale akademie nu andragogie
studiejaar:
sinds ... in Nederland
- 2 Nizar Makdoembaks -bestuurslid van de S.S.V. in Leiden
leeftijd: 22 jaar *opbeiding voor medicus analist*
studie: histocytopathologie² met de bedoeling na afronding daarvan
aan de Universiteit biochemie te gaan studeren
studiejaar: 3e
sinds 1968 in Nederland
- 3 Harold Kolader -4 jaar lang werkzaam geweest met het opvangen
van Surinaamse studenten in Groningen
leeftijd: 24 jaar
studie: sociale geographie
studiejaar: 5e
sinds 1965 in Nederland
- 4 Max Beal -5 jaar gewerkt voor de V.S.S.N., de Vereniging van
Surinaamse studenten in Nijmegen
leeftijd: 24 jaar
studie: medicijnen
studiejaar: 5e
sinds 1965 in Nederland

N.B.: studiejaar en leeftijd (?) aanpassen aan uitzendingdatum

5 Frank Wijngaarde -
leeftijd: 30 jaar
studie: politieke wetenschappen (eerder journalist
studiejaar: ~~1e~~ 2^e
sinds 1957 in Nederland

De deelnemers aan de door de Wereldomroep georganiseerde discussie.
(Bron: privéarchief)

Met Frank Wijngaarde zat ik ook in het bestuur van de Surinaamse Jongeren Vereniging 'Manan'. Dat hij tot de vijftien slachtoffers van de Decembermoorden hoort houdt me tot op de dag van vandaag bezig. Die moorden waren ook de voedingsbodem voor de vergismoord in Rijswijk.

Doel

Artikel 3. De SSU is een studentenorganisatie, die Surinaamse studenten over de gehele wereld vertegenwoordigt.

Zij stelt zich ten doel:

- a. haar leden in staat te stellen in collectief verband samen te werken en zich rekenschap te geven van hun verantwoordelijkheid jegens het Surinaamse volk en de universele mens;
- b. de maatschappelijke en culturele belangen van de Surinaamse student te behartigen, evenals alle aspecten, die vallen onder student welfare;
- c. bij te dragen tot het nakomen van de verplichtingen, die rusten op de internationale studentengemeenschap en in het bijzonder die unies, die strijden tegen alle vormen van uitbuiting en onderdrukking en voor de wereldvrede.

De antikoloniale boodschap van de SSU bracht ik meermalen naar voren in de uitzending. Echter, de meeste elementen hieruit werden weggelaten.

[21]

Hoofdstuk 3 Na Decembermoorden trokken Surinaamse verzetsgroepen in Nederland geweld Bouterse aan

De Rijswijkse moorden waren een vergissing. Het doelwit van die aanslag was de in hetzelfde pand gevestigde Raad voor de Bevrijding van Suriname (RBS). Deze raad was eind 1982 opgericht, toen na de Decembermoorden duidelijk werd dat het militaire bewind van Bouterse een dictatuur was die moest worden bestreden. In Nederland werden daartoe diverse organisaties opgericht. In de nasleep van de Decembermoorden vluchtten kopstukken uit de voormalige regeringen die Bouterse als militair leider had geïnstalleerd naar Nederland. Onder hen waren voormalig president Chin A Sen en voormalig superminister André Haakmat.

Op 4 februari 1982 trad de regering-Chin A Sen (Haakmat links en Chin A Sen rechts van Bouterse) af na onenigheid met de militairen over de regeringsverklaring. (Slats, 1998).

3.1 Het verzet tegen Bouterse in Nederland: RBS versus AVV

Eenmaal in Nederland gingen Chin A Sen en Haakmat het verzet tegen Bouterse organiseren door eind december 1982 de RBS op te richten. [22] In de anderhalf jaar daarna rolden beide kopstukken ondanks hun vermeende verzoening van het ene conflict in het andere, met als resultaat dat Haakmat medio 1984 een eigen verzetsbeweging oprichtte genaamd Amsterdams Volksverzet (AVV). [23]

Vanaf de oprichting van de AVV leken de RBS en Chin A Sen echter bij te draaien:

AMSTERDAM — De Raad voor de Bevrijding van Suriname van ex-president Chin A Sen is niet principieel gekant tegen een dialoog met het regiem-Bouterse. De Bevrijdingsraad is bereid mee te doen aan een conferentie buiten Suriname met het militaire regiem en Surinaamse functionele en politieke groeperingen.

Dat heeft voorzitter Chin A Sen verklaard in een reactie op het initiatief van het Amsterdams Volks Verzet (AVV) onder leiding van ex-minister Haakmat, die volgende week een delegatie naar Suriname stuurt om de mogelijkheden voor zo'n conferentie te bekijken. Doel is via een dialoog een doorbraak te bewerkstelligen in de impasse waarin Suriname zowel politiek als economisch is geraakt. Paramaribo heeft zich, aldus Haakmat, bereid getoond tot zo'n dialoog.

Volgens Chin A Sen zijn de doeleinden die het AVV nastreeft praktisch dezelfde als die van de Bevrijdingsraad: herstel van de mensenrechten en de democratische rechtstaat in Suriname. Alleen in de aanpak zou men verschillen. Volgens Chin A Sen is echter zeer de vraag of het initiatief van Haakmat iets oplevert. „Maar het is altijd beter aan de tafel overeenstemming te bereiken dan met wapens”.

Chin A Sen wees op de gelijke doelstellingen en verschillen in aanpak en sprak weinig vertrouwen uit in het initiatief van Haakmat. [24]

De uitspraken van Chin A Sen zaaiden verwarring onder de RBS-achterban en de organisatie haastte zich daags daarna te communiceren dat zij tegen de dialoog was en alleen bereid

was aan een oplossing mee te werken als Paramaribo zou voldoen aan de al vanaf het begin gestelde voorwaarden:

'[...] een onafhankelijk justitieel onderzoek naar de decembermoorden en berechting van de schuldigen, garanties voor eerbiediging van mensenrechten en vrijheden en herstel van de democratische rechtsstaat waarbij middels algemene en geheime verkiezingen de regeermacht terugkomt bij het volk.[25]

Haakmats AVV ging in de maanden daarna in gesprek met de Surinaamse ambassadeur in Den Haag, de heer H. Herrenberg. Uit die gesprekken kwam het bezoek van een delegatie van de AVV aan Paramaribo voort dat begin december 1984 plaatsvond. [26]

De grootste splijtzwam in het Surinaamse verzet tegen Bouterse in Nederland was steeds dat Haakmat voor en Chin A Sen tegen een dialoog met Bouterse was. Uiteindelijk liet ook Haakmat zijn pogingen varen om een gesprek aan te gaan toen medio 1985 bleek dat het bewind in Suriname pertinent weigerde verhalen over schendingen van de mensenrechten in Suriname op te helderen.

Tussen het echtpaar Chin A Sen in 1997, Sociëteit Het Park, Paramaribo, Chin A Sen noemde Haakmat 'een sociopaat'. (Bron: privéarchief)

De AVV had op dat moment al herhaaldelijk om antwoorden van het regime Bouterse gevraagd, naar aanleiding van vluchtelingen die Haakmat in zijn advocatenpraktijk in Amsterdam vertelden over martelingen na arrestatie door de militaire politie in Suriname.[27] Voornaamste redenen voor de RBS om Haakmats dialoog af te wijzen waren de Decembermoorden en het dictatoriale bewind, maar bijvoorbeeld ook de aanslag op Humphrey Somohardjo in maart 1984.

3.2 Aanslag op broer RBS-kopman Paul Somohardjo

Bijna een jaar voor de Rijswijkse moorden werd op 21 maart 1984 Paul Somohardjo's in Schiedam wonende broer Humphrey Somohardjo in de deuropening van zijn huis beschoten. Somohardjo was de militantste persoon binnen de RBS en was leider van de stichting Makmur te Rotterdam die vluchtelingen uit Suriname opving. Hij vertegenwoordigde

de Javaanse stroming binnen het Surinaamse verzet in Nederland en was openlijk voor gewelddadige verdrijving van het regime-Bouterse. Humphrey, bij wie Paul vaak verbleef, raakte ernstig gewond, maar overleefde de moord-aanslag. Aangenomen wordt dat de aanslag eigenlijk bedoeld was voor Somohardjo. (Para, 2015)

Op 21 maart 1984 overleefde Humphrey Somohardjo een aanslag op zijn leven en lag daarna geruime tijd in het ziekenhuis.
(Bron: *Weekkrant Suriname*, 28 juli t/m 3 augustus 1999)

3.3 Evert Tjon: van tv vechtpartij naar Rijswijk onthullingen

Ook begin december 1984 schoof Somohardjo aan bij Karel van de Graaf in diens destijds zeer populaire talkshow. Daar raakte hij in een felle discussie verwickeld met Rob Wormer, voorzitter van de pro-Bouterse-organisatie *Unie voor Volksdemocratie*. Op enig moment werd Somohardjo vanaf de tribune toegeschreeuwd door de chauffeur van Wormer, Evert Tjon ook bekend als Tjon Wolff. Er ontstond op live televisie

een gevecht tussen de twee. Terwijl de redactie de uitzending staakte, raakten meerdere mensen in de studio slaags en vielen er ook schoten.

In 2000 publiceerde dezelfde Evert Tjon een boek *De onthullingen van Evert Tjon*. Hierin beweerde hij dat Bouterse opdracht had gegeven voor de moordaanslag in Rijswijk in maart 1985. De RBS was het doelwit. Een moordcommando uit Paramaribo was belast met de uitvoering van de aanslag. Gevraagd om een reactie op deze onthullingen stelde Tjon, inmiddels anti-Bouterse en ondervoorzitter van het actiecomité Schoon Schip, dat hij deze informatie naar buiten bracht omdat er onschuldige slachtoffers waren gevallen. Als de daders succesvol waren geweest in het treffen van het RBS bestuur dan had Tjon naar eigen zeggen zijn mond gehouden. [28] Volgens Tjon gaf Bouterse opdracht voor de aanslag in Rijswijk aan zijn kabinetschef Rupert Christopher. Christopher zou op zijn beurt de Surinaamse diplomaat Marciano Jessurun hebben ingeschakeld voor de liquidatie. [29]

De bewering van Tjon kon niet hard gemaakt worden. *Weekkrant Suriname* schreef in 1996 al dat in de tijd van de Rijswijkse moorden de op verschillende Surinaamse ambassades en consulaten gevestigde units van de militaire inlichtingendienst onder het rechtstreekse commando vielen van Christopher, destijds ook rechterhand en inlichtingenchef van Bouterse. [30]

(Glenn) Sedney (geboren 1955) werkte bij de inlichtingendienst en was militair attaché in Brussel. In 1996 noemde een inlichtingenofficier hem als het brein van de aanslag in Rijswijk in 1985 waarbij drie doden vielen. Sedney was toen attaché. Een majoor van de militaire landmacht-inlichtin-

gendienst (LAMID) bevestigde uit onderzoek de betrokkenheid van Sedney, in die tijd militaire attaché in Brussel. [31]

3.4 Nederlandse betrokkenheid: zelfs na Moiwana invasieplan niet doorgezet

Vanuit Nederland wilden Surinamers de bevrijding van Suriname in gang zetten. Het Bouterse-regime schrok er niet voor terug te proberen dit ook op Nederlandse grondgebied met geweld te dwarsbomen. Nederland was echter vooral bezig het politieke proces in Suriname in voor haarzelf gunstige banen te leiden. Ingrijpen paste niet bij die intenties. De Decembermoorden, noch de aanslag op de broer van Paul Somohardjo, noch de Rijswijkse moorden gaven Nederland aanleiding om actief, laat staan hard, op te treden tegen het regime-Bouterse.

Al begin 1982 weerhield toenmalig minister van Defensie Hans van Mierlo de Verenigde Staten van een gewapend ingrijpen tegen Bouterse. Op 17 december 1981, bijna twee jaar na de staatsgreep van Bouterse in Suriname, vond op het ministerie van Defensie in Den Haag op verzoek van kolonel A.W. Schulte, hoofd van de LAMID, een belangrijke bijeenkomst plaats. Het voorzichtige geflirt van Desi Bouterse met de Cubaanse leider Fidel Castro baarde Amerika zorgen. Daarop stuurde Van Mierlo in het diepste geheim – zelfs het kabinet wist van niets – kolonel Schulte naar Washington. Schulte moest de Amerikaanse minister van Defensie *'ervan overtuigen dat Nederland met subtielere methoden de democratie zou herstellen'*. (Slats, 1998)

Tegelijk gaf Van Mierlo in december 1981 opdracht de Surinaamse militaire inlichtingendienst van legerleider Bouterse te steunen met opleidingen en wapens. In maart 1982

onderdrukte Bouterse een coup door een groep militairen en oud-parlementariërs, waarna Van Mierlo zijn steun aan Bouterse herzag. Een van de coupleiders, sergeant-majoor W. Hawker, werd zonder vorm van proces geëxecuteerd. Van Mierlo beloofde de hulp aan Suriname te handhaven. 'Volgens Schulte zegde hij tevens 'met enige extra voorzichtigheid' toe de wapenleveranties aan Suriname voort te zetten.' [32]

In juli 1986 vond de oprichting plaats van het Nationaal Surinaams Bevrijdingsleger, bekend als het Junglecommando onder leiding van de 25-jarige Ronnie Brunswijk. Bij een vuurgevecht tussen het leger en het Junglecommando in augustus 1986 overleed een 3-jarige peuter. Bij Mokeponde liepen soldaten van Bouterse in september 1986 in een hinderlaag en verloren meer dan tien manschappen het leven. [33] Datzelfde jaar verdreef het Junglecommando de politie op Stoelmanseiland en nam het eiland in bezit om als hoofdkwartier te gebruiken in zijn strijd tegen het leger. Granman Matodja Gazon van de Aucaners en minister Soeshiel Girjasing van Justitie en Politie namen in februari 1994 het politiestation weer in gebruik. [34]

Op 29 november 1986 viel het leger Brunswijksympathisanten in Moiwana aan. Moiwana was een marrondorpje in het Oost-Surinaamse oerwoud. Familie van rebellenleider Brunswijk woonde ook hier, daarom zocht het leger er in november 1986 naar opstandige guerrillastrijders. De soldaten slachtten tientallen weerloze mensen af, vooral vrouwen en kinderen.

Een lid van het Junglecommando vervoert lichamen na de moordpartij in Moiwana. Later zijn ze in Moengo door het leger verbrand.

FOTO KAREL BAGIJN

In 'militaire operatie' van de kaart geveegd

■ Moiwana was een dieptepunt in de 'Binnenlandse Oorlog'. Daarin namen vanaf 1986 guerillastrijders het onder leiding van Ronnie Brunswijk op tegen het leger, dat sinds een staatsgreep in 1980 de macht het land had. Brunswijks 'Junglecommando' bestond voornamelijk uit bosnegers, de bevolkingsgroep die afstamt van gevluchte slaven en in relatief isolement in het binnenland leeft. Moiwana, bewoond door N'djuku bosnegers, werd op 29 november 1986 in wat getuigen 'een militaire operatie' noemden, van de kaart geveegd. Volgens het Hof werden 39 mensen gedood, onder wie vrouwen, kinderen en bejaarden,

Trouw, 17 augustus 2005.

Meer dan 70 procent was jonger dan 18 jaar. De overlevenden van het bloedbad vluchtten eerst het oerwoud in en daarna naar buurland Frans-Guyana. Tijdens de binnenlandse gevechten stierven in totaal tussen de 100 en 200 mensen, de meesten waren marrons. [35]

In dezelfde periode als de Moiwana-moorden in 1986 werden in Sabana naar schatting 18 dorpingen gedood. Begin december 1986 riep de regering de noodtoestand uit. Een paar weken later, op 14 december, bespraken Nederlandse leden van het kabinet een militair invasieplan om Bouterse af te zetten en te laten arresteren door honderden militairen van het Korps Mariniers. Amerika zou het plan steunen met marineschepen, vliegtuigen en helikopters. [36]

'Een gewonde vluchteling wordt in 1986 in Oost-Suriname door een Franse arts geholpen.' Bron: Moordpartijen in de jungle, *Trouw*, 8 december 2003.

Suriname liet eind december 1986 via de Nederlandse ambassadeur Dirk Jan van Houten weten zich te ergeren aan het

feit dat Nederland oogluikend toestond dat Brunswijk vanuit Nederland steun kreeg van in Nederland wonende Surinamers. In januari 1987 was de relatie van de Nederlandse ambassadeur Van Houten met de militaire regering sterk verslechterd, omdat hij zich zou hebben gemengd in Surinaamse interne aangelegenheden.

Minister Hans van den Broek vroeg hem op verzoek van de Surinaamse regering terug te komen en eiste van Suriname uit protest om ook de Surinaamse zaakgelastigde in Nederland Carlo Spier terug te roepen. Meer dan een jaar had Nederland geen ambassadeur in Suriname, tot de herbenoeming van Joop Hoekman in februari 1988 op deze post. Het invasieplan verdween intussen van tafel. [37]

Sylvano Misidjan
ᏍᏏᏏᏏ ᏍᏏᏏᏏ

Het Moiwana-monument: op de zuilen de namen van de slachtoffers, in westers schrift en Afaka, de geheime taal van de marrons tijdens de slavernij. [38]

Ronnie Brunswijk en André Haakmat (links), 1998.

(Bron: privéarchief)

Terwijl Nederland niet in staat bleek de ontwikkelingen in Suriname serieus te beïnvloeden was de overheid wel steeds op de hoogte. Diverse inlichtingendiensten zorgden voor gestage informatiestromen over het regime-Bouterse, en over mede- en tegenstanders in Nederland. In bijlage 1 heb ik enkele pagina's uit de rapportage van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) over het vierde kwartaal van 1985 opgenomen die aantonen hoezeer Nederland het reilen en zeilen onder Surinamers in de gaten hield, ook rond de Rijswijkse moorden. Dit was overigens niet anders dan voorheen, toen wij onze SSU-acties uitvoerden:

Lie Pauw Sam

Ook wordt uitvoerig ingegaan op de activiteiten van Rubin Lie Pauw Sam vanaf het begin van zijn studie medicijnen in 1958 tot zijn vertrek naar Suriname in 1970, alsmede op zijn Surinaamse activiteiten en het verdere verloop van de activiteiten naar aanleiding van zijn ideeën in Nederland. In dit kader wordt onder meer de Volks Partij genoemd als 'de enige extremistische organisatie in Suriname, die niet direct of indirect is voortgekomen uit Bruma's PNR (Partij van de Nationalistische Republiek - FH). De kiem voor de Volks Partij werd door Rubin Lie Pauw Sam in Nederland gelegd.'

Hierbij wordt onder meer melding gemaakt van Lie Pauw Sam's 'Democratisch Volksfront voor de Nationale Bevrijding van Suriname' (DVF/NBS) en de door haar gecontroleerde organisaties zoals: 'Vereniging Ons Suri-

'... Vereniging Ons Suriname [...]'

Niet alleen de communisten hadden de aandacht van de inlichtingendiensten. In een vertrouwelijk rapport van het Nationaal Centraal Bureau Interpol van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) in Den Haag schrijft J.C. op 't Hof op 8 november 1983 dat aan het einde van een specifiek onderzoek, 'dit zich meer op de bekende Haakmat en allerlei pro-Bouterse personen' richtte. Op 't Hof stelde in dit rapport onder meer 'Het gedrag van Haakmat zoals zijn contacten met Iwan Krolis in Brazilië, met Hausani en met Michelle de Waard van de Volkskrant', alswel 'Het "conspiratieve" gedrag van de tweede man van de Surinaamse ambassade Spier', alsmede 'De aanwezigheid van het hoofd van de Surinaamse Inlichtingendienst E. Cairo en ene Mahadew in naburige landen (West-Duitsland - FH)' en ook 'De plotselinge aanwezigheid van de voormalige militaire attaché Neede in ons land' en tevens 'Het vertrek van de voorlichter van de Surinaamse ambassade M. Jesserun' ter discussie. Hij besluit zijn rapport met de opmerking dat het bijzonder wenselijk is 'het onderzoek inlichtingentechnisch voort te zetten'.

Een artikel uit 1995 over de jaren 70 en 80 laat ook zien hoezeer de Surinamers in het oog van de inlichtingendiensten bleven. [39]

Ellen Klinkers schreef een helder artikel over de geschiedenis van de Nederland en het in de gaten houden van Surinaamse activiteit van de jaren 30 tot de jaren 70:

'David Anderson en David Killingray lieten in hun werk over de Britse koloniale politie al zien dat dekolonisatie, een groeiend politiek bewustzijn van de gekoloniseerde bevolking en de opkomst van inlichtingendiensten hand in hand gingen. [...] Ook in de Nederlandse kolonie Suriname gaf de angst van het koloniale gezag voor het opkomend communisme en nationalisme een impuls aan het vergaren van inlichtingen.'
(Klinkers 2012: 275)

Het blijft bevreemdend dat Nederland met al zijn surveillance rondom Surinamers in Nederland de aanslag in Rijswijk niet wist te voorspellen, laat staan voorkómen. Een ex-officier van de militaire inlichtingendienst die voor Nederland actief was in het Maghreb-gebied (noordwestelijk deel van Afrika), deelde mij in 2023 mee dat de BVD alle verzetsorganisaties en hun bewegingen 24 uur per dag in de gaten hield en dat bijvoorbeeld Chin A Sen dag en nacht bewaking kreeg.

Hoofdstuk 4 Surinaamse diplomaat en Rijswijkse moordenaar

Toen mij in juni 1985 de compositietekening van de daders van de Rijswijkse moorden onder ogen kwam, herkende ik A. direct:

BELONING

De Hoofdofficier van Justitie in het Arrondissement 's-Gravenhage looft een beloning uit van:

DEERTIGDUIZEND GULDEN
f 30.000,-

aan degene, die aanwijzingen of inlichtingen verstrekt, die leiden tot de aanhouding, althans het bekend worden van de dader(s) van een schietpartij te Rijswijk in de nacht van 7 op 8 maart 1985, waarbij drie leden van een muziekbond om het leven zijn gekomen en twee andere leden van die band ernstig gewond zijn geraakt.

1. dader met groot postuur

2. dader met klein postuur

Bekend is, dat de feiten werden gepleegd door ten minste twee daders (zie foto's).
Signalement dader 1.: man, Creools/Surinaams type, 30 à 35 jaar, flink stevig atletisch postuur, ongeveer 1.85 m, grote bos zwart uitstaand kroeshaar en een volle zwarte baard (foto 1);
Signalement dader 2.: man, Surinaams type, 30 à 35 jaar, smal tenger postuur, ongeveer 1.65 m, zwart haar en bril.

Als u informatie hebt, belt u dan met het Regionaal Recherche Bijstandsteam in het Bureau van politie te Rijswijk, tel. 070-98 43 40, of schrijft u naar de politie van Rijswijk, Burgemeester Etsenlaan 315, 2280 HE Rijswijk. U kunt ook de politie in uw woonplaats bellen.

De door u verstrekte informatie zal op discrete wijze worden behandeld.

Indien door meer dan één persoon rechtens op uitkering van de beloning aanspraak wordt gemaakt, zal aan elk van hen een deel van de beloning worden uitgekeerd in evenredigheid met de waarde van de verstrekte informatie.

's-Gravenhage, 10 juni 1985.

De Hoofdofficier van Justitie,
Mr. R.J.C. graaf van Randwijk.

Het openbaar ministerie in Den Haag berichtte in juni 1996 dat de beloning van 30.000 gulden niet langer van toepassing was. [40]

Het hele gezicht van de man aan de linkerkant van het opsporingsbericht kwam naadloos overeen met dat van mijn patiënt A. Alleen zijn haar was anders, maar het is goed mogelijk dat hij een pruik droeg bij de aanslag. In één van de krantenartikelen stond dat uit de eerste getuigenverklaring was opgetekend dat de man een rasta muts had gedragen:

Paniek in ziekenhuis door bezoek

Van onze verslaggevers
DEN HAAG — In het Leyenburgziekenhuis in Den Haag, waar twee overlevenden van de gisteravond gepleegde aanslag op vijf musici zijn opgenomen, is gisteravond paniek uitgebroken nadat twee Surinamers naar de gezondheidstoestand van de slachtoffers kwamen informeren.

Nadat de portier van het ziekenhuis de mannen te verstaan had gegeven dat ze de patiënten, die onder bewaking van de politie staan, niet konden bezoeken, sloegen zij op de vlucht.

een van de Surinamers is aangehouden. Het was gisteravond laat nog niet bekend in welke relatie de mannen staan tot de moord op drie musici, gisternacht

op drie musici, gisternacht in een kantoorgebouw aan de Verrijn Stuartlaan. Twee leden van de muziekgroep, die repeteerde op enkele meters afstand van de kantoren van de Bevrijdingsraad en de Weekkrant Suriname, overleefden de aanslag.

De politie houdt er rekening mee dat de twee Engels en Surinaams sprekende daders gezocht moeten worden in kringen van aanhangers van de Surinaamse legerleiding Bouterse.

De slachtoffers zijn de Hagnaars A. Kneefel (32), F. Bakker (29) en W. van Putten (29). Twee andere Hagnaars, J. de B. (29) en F. E. (24) raakten zwaar gewond. Hun toestand is kritiek.

Een van de slachtoffers heeft de politie een nauwkeurig signalement van de daders verstrekt. Het gaat om een lange forse neger met een baard die een kleurige zogeheten "rastafari"-muts droeg, en een veel kleinere man van vermoedelijk Hindoestaanse of Javaanse afkomst.

De laatste alinea beschrijft het eerste signalement, inclusief muts.[41]

Hoe men later dan toch zijn haar in de tekening opnam, leert de geschiedenis niet. In de rapportage van de Centrale Recherche Informatiedienst (zie bijlage 2) vond ik de muts niet terug. Het bulletin van de Bijzondere Zaken Centrale doet gedetailleerd verslag van de gebeurtenissen in de nacht van 7 op 8 maart 1985:

'1. Drievoudige moord te Rijswijk op 7-3-1985

Op 7-3-1985, omstreeks 23.55 uur, ontving de meldkamer van de gemeentepolitie te Rijswijk een telefonische melding dat er voor het perceel Verrijn Stuartlaan 17, een man op straat zou liggen die neergeschoten was.

Politiepersoneel trof ter plaatse een zwaar gewond slachtoffer aan van wie werd vernomen dat er boven in het kantoor een schietpartij had plaats gevonden en dat daar nog drie gewonden of doden moesten liggen.

Op de derde etage werden in de gang de stoffelijke overschotten van twee mannen, alsmede een zwaar gewonde man aangetroffen. In een toilet werd nog een zwaar gewonde man gevonden. De op straat aangetroffen man overleed kort na aankomst in het ziekenhuis.

Plaats delikt

Het perceel Verrijn Stuartlaan 17 te Rijswijk is een vrijstaand drie verdiepingen tellend

kantoorpand, waarin diverse bedrijven gevestigd zijn.

Op de derde etage waren onder andere de kantoren van de Weekkrant Suriname en het kantoor van de Raad voor de Bevrijding van Suriname (RBS), de prominentste organisatie van het Bouterse-verzet gevestigd.

Een van de vertrekken was ingericht als muziek-oefenruimte. De twee doden en een van de gewonden werden in de gang van de RBS aangetroffen.

Sektie

De twee in de gang aangetroffen slachtoffers, te weten..., en ..., bleken beiden te zijn overleden aan een schotwond in het hoofd. De op straat aangetroffen man genaamd..., was aan ernstige inwendige bloedingen overleden. Het betrof hier een performatiewond [sic] vanaf de linker schouder naar de rechter lies.

Verklaring gewonde slachtoffers

Een van de slachtoffers, ..., verklaarde de ruimte op de derde etage te hebben gehuurd als oefenruimte voor een amateur-band. De huur was door bemiddeling van zijn vriendin tot stand gekomen. In de oefenruimte werd tevens de apparatuur van de band opgeslagen. De band

maakte sedert begin 1985 ongeveer twee maal per week van de ruimte gebruik.

Op donderdag 7-3-1985, omstreeks 22.30, was ... met zijn bandgenoot ... in de ruimte aan het stofzuigen. Kort daarvoor waren de bandleden ... en ... naar huis gegaan.

Op een bepaald moment kwam ... de kamer waar ... binnen en wenkte dat ... even bij hem moest komen. De ... liep vervolgens achter ... aan naar de gang, waar hij aan het einde daarvan twee mannen van vermoedelijk Surinaamse origine zag staan met ieder een stengun of een machinegeweer in hun handen. De wapens hadden een enigszins dikke loopmond, vermoedelijk een geluiddemper.

De gewapende mannen riepen "Lay down with your face on the ground". Later spraken ze Nederlands met een vermoedelijk Surinaams accent. ... en ... gingen hierop direkt met hun gezicht op de grond liggen.

Een ander bandlid, waarschijnlijk ... , lag al op de grond. Kort daarop hoorde ... een soort geklik van een klok of een geweer.

Na ongeveer tien minuten kwam een man binnen, die uiterst verbaasd riep "wat is dat hier!" Dit betrof zeer waarschijnlijk het bandlid ... die deze avond niet aanwezig was, maar enkele spullen kwam halen. Ook hij moest op de grond gaan liggen.

Na enige tijd hoorde ... een doffe knal waarop ... gilde: "Au mijn rug! Schoften!" Vervolgens

stond ... op en vluchtte in de richting van de lifthal. Direkt daarop rende de kleinste van de twee mannen achter hem aan. ... hoorde een doffe knal en voelde een stekende pijn aan zijn hoofd. Na enige tijd bewusteloos te zijn geweest vluchtte hij opnieuw en sloot zich op in een toilet. Vervolgens verwijderde hij enkele plafondplaten en trachtte via de ruimte boven de toiletten te ontkomen, maar zakte door het plafond en kwam in een andere toilet terecht, waar hij geruime tijd later zwaar gewond werd aangetroffen.

... , de andere overlevende, kon slechts een summiere verklaring worden verkregen, die in grote lijnen aansloot bij de verklaringen van De Beer. (Bijlage 2, p. 1)

'Onderzoek

'Bij de slachtoffers ... en ... werd tijdens de sectie een kogel uit het hoofd verwijderd. Bij ... werden vier metalen manteldelen van een kogel bij zijn ingewanden aangetroffen.

Bij de twee overlevenden werd bij ieder operatief een kogel uit het hoofd verwijderd.

Aan de hand van aangetroffen munitiedelen en de verklaringen van de slachtoffers, wordt verondersteld dat de daders zeer waarschijnlijk gebruik hebben gemaakt van een

- Army Jager type A.P.75 kaliber 7.65 en een

- Kalashnikov type A.K.47 kaliber 7.62

*Onderzoeken bij gebruikers van het pand Verrijn
Stuartlaan 17 leverde vrijwel geen nieuwe
informatie op.*

*In een in de nabijheid gelegen bedrijfspand
werden de bewuste avond geluidsgolven
geregistreerd. Omstreeks 23.30 uur werden een
aantal pieken geconstateerd, hetgeen er op kan
wijzen dat de aanslag rond dit tijdstip moet
hebben plaats gevonden.*

*Enkele Surinaamse personen rond RBS
verklaarden dat er voor die avond een
vergadering gepland was, die echter kort
daarvoor was afgezegd. Na onderzoek bleek dit
onjuist te zijn. Onderzoek omtrent het verleden
van de slachtoffers, alsmede de relaties van
betrokkenen, leverde geen aanknopingspunten op
voor het motief van de aanslag.*

*Het wordt niet uitgesloten geacht dat de
bandleden het slachtoffer werden van een
vergissing. Dit idee wordt versterkt door het feit
dat enkele slachtoffers van Indische origine zijn.’
(Bijlage 2, p. 2)*

Mijn visie op de gebeurtenissen is dat het regime-Bouterse een onbekende, zeer overtuigde militieman naar Nederland stuurde om daar met organisatorische hulp van vertrouwelingen in de ambassade en een handlanger het plan voor de aanslag op te tuigen en uit te voeren. Dat hij vooraleerst als patiënt A. in de Bijlmer kwam wonen was mogelijk een dekmantel die hem buiten iedere verdenking moest houden. Dat de podcast uit 2021 uitwijst dat de daders nimmer

gevonden zijn en het nog steeds enig gevaar oplevert om naar hen te speuren, leert mij dat men heel wat zorgvuldiger te werk ging bij het organiseren van de verdwijning van de daders dan bij de voorbereidingen van de moorden.

Conclusie

Na een proces van 16 jaar veroordeelde het Surinaamse Hof van Justitie Bouterse (inmiddels 78 jaar) op woensdag 20 december 2023 in hoger beroep tot 20 jaar gevangenisstraf voor zijn rol als opdrachtgever voor de Decembermoorden. Het vonnis was definitief.

Het was onduidelijk wanneer hij gevangengenomen zal worden, zoals het Openbaar Ministerie had geëist. [42]

Het Surinaamse Hof van Justitie wees een verzoek af om Bouterse meteen te arresteren, waardoor een merkwaardige situatie ontstond. De procureur-generaal zal nu moeten beslissen wanneer de veroordeelde wordt vastgezet. [43] Op 10 januari 2024 besliste het Openbaar Ministerie dat Bouterse zich op 12 januari bij strafinrichting Santo Boma moest melden. (www.starnieuws.com, 10-1-2024). Hetgeen niet gebeurde.

Alle Surinaamse verzetsgroepen tegen het militair regime in Nederland, zoals de RBS en AVV werden dag en nacht in de gaten gehouden door de BVD. Naar alle waarschijnlijkheid was de Nederlandse staat ervan op de hoogte dat een van de daders, en mogelijk de leider van de aanslag, mijn patiënt A. was en dat de Surinaamse ambassade in Den Haag een belangrijke coördinerende rol speelde in de opvang en begeleiding van deze ambtenaar van de Haagse ambassade. Een onafhankelijk onderzoek naar alle geheime dossiers dient uitsluitsel te geven; de nabestaanden van de slachtoffers hebben er recht op. Vooral om het feit dat er 'een lacune is in de wet' waardoor 'geheime diensten op eigen houtje opereren'. [44]

Dader A. kan (postuum?) na 39 jaar nog veroordeeld worden. Een recente veroordeling van Pinochet-officieren geeft hoop op een rechtszaak. De Chileense generaal Augusto Pinochet leidde van 1973 tot 1990 een militair regime en liet met zijn officieren duizenden tegenstanders vermoorden. Pas in januari 2024 veroordeelde het Chileense Hooggerechtshof tien gepensioneerde legerofficieren die onder Pinochet dienden tot celstraffen tot 20 jaar. Zij waren verantwoordelijk voor het levend verbranden van twee jongen in juli 1986: de 18-jarige student Carmen Gloria Quintana en de 19-jarige persfotograaf Rodrigo Rojas de Negri. [45]

Waar ik geen kant uit kon met mijn kennis over de dader van de Rijswijkse moorden, bleef intussen mijn activistisch hart onverminderd kloppen. Een voorbeeld uit 1998: kinderen in de Bijlmer waren slachtoffers van armoede en overheidsbureaucratie, ze gingen zonder ontbijt met een lege maag naar school. Als huisarts tegen racisme in de gezondheidszorg openbaarde ik deze situatie door ze Brood op Recept voor te schrijven. Koningin Beatrix informeerde hiernaar bij minister Melkert (PvdA) die zei dat het een stunt van mij was. Enkele jaren later kwamen er in heel Nederland voedselbanken.
(Bron: Makdoembaks 2021; foto: Gerard Schoofs.)

Noten

1. Anon. 8 december herdenking: 30 jaar Rijswijkse moorden. Starnieuws, 8 december 2015.
2. Korterink, A. & Zuidam, van, M. Het Geheim van Rijswijk, podcast. NRC 2021, brn: <https://www.nrc.nl/rijswijk/>, laatst geraadpleegd 16 januari 2024.
3. Meershoek, P. Vraag om gerechtigheid voor Decembermoorden keert elk jaar terug – ‘Het duurt allemaal tergend lang’. Algemeen Dagblad – Amsterdam, 8 december 2022.
4. Bron: <https://www.geheimvanrijswijk.nl/speech-sietske-van-putten-tijdens-8-december-herdenking/>
5. De toespraak is nog te beluisteren via <https://www.youtube.com/watch?v=5H57HM-Wni4>, laatst geraadpleegd 22 januari 2024.
6. Anon. Surinaamse ex-president Bouterse krijgt in hoger beroep 20 jaar cel voor Decembermoorden. Het Parool, 20 december 2023.
7. NL-HaNL, Gouverneur Suriname/Kabinet [digitaal duplicaat], 2.10.26, inv.nr. 2778, scans 0082-3.
8. Ibid.
9. Hirschland, F. Ook Surinaamse communisten doelwit Inlichtingendiensten. Weekkrant Suriname, 26 oktober t/m 1 november 1995.
10. Anon. Demonstraties in Paramaribo. Tubantia, 23 januari 1969 & Anon. Paramaribo in ban ernstige relletjes. Amigoe di Curaçao, 23 januari 1969.
11. Anon. Protest en Betogingen. De Waarheid, 2 juni 1969.

12. Anon. Radioberichten alleen met stempel van politie; Zware censuur op Curaçao; Mariniers ingezet bij razzia's: vijf doden en honderdtal gewonden. De Waarheid, 2 juni 1969.
13. Anon. Antillenhuis, Vrij Nederland, februari 1970.
14. Anon. Officier toont begrip voor Antillenhuis-demonstratie. Algemeen Handelsblad, 13 februari 1970.
15. Anon. Rechtbank: begrip voor rellen Antillenhuis. Trouw, 13 februari 1970.
16. Anon. Demonstranten Antillenhuis voor rechtbank. De West, 14-2-1970 & Anon. Leidse Dagblad, 13 februari 1970.
17. Anon. Demonstranten Antillenhuis f 100 boete. Het Parool, 27 februari 1970.
18. Fotograaf Evers, Joost / Anefo.
Auteursrechthebbende Nationaal Archief, CC0 Nummer toegang 2.24.01.05, Bestanddeelnummer 923-7615.
19. Anon. Bursalen Suriname hoeven nog geen mentor te nemen. Het Parool, 08-09-1970 & Anon. Na acties Surinaamse studenten: Mentorenstelsel teruggenomen. De Waarheid, 8 september 1970.
20. Anon. Politie(ke) rechter veroordeelt Surinaamse betogers. De Waarheid, 6 oktober 1970.
21. Nederlandse Staatscourant, 12 maart 1968, nr. 51. Statuten vereniging Surinaamse Studenten Unie, SSU, pp. 1-6.
22. Hansen H. Chin A Sen wordt voorzitter politieke bevrijdingsraad. De Volkskrant, 30 december 1982.
23. Wit, de R. Surinaams verzet: van onmacht tot erger? Nieuwsblad van het Noorden, 20 april 1984.
24. Anon. Chin A Sen niet tegen dialoog met Bouterse. Leidse Courant, 27 april 1984.
25. Anon. Raad voor Bevrijding is gekant tegen dialoog met Bouterse. De Volkskrant, 28 april 1984.

26. Anon. Surinamers uit Amsterdam voeren gesprek met Bouterse. NRC Handelsblad, 6 december 1984.
27. Anon. Haakmat staakt dialoog met regime-Bouterse. NRC Handelsblad, 10 juni 1985.
28. Anon. "Moordaanslag Rijswijk was opdracht Bouterse". Reformatorisch Dagblad, 1 maart 2000.
29. Bagijn, K. 'Bouterse zelf zat achter moordpartij in Rijswijk'. Algemeen Dagblad, 2 maart 2000.
30. Anon. Oplossing Rijswijkse moorden komt dichterbij. Weekkrant Suriname, 23 t/m 29 mei 1996.
31. Anon. Rijswijkse moorden: 'Betrokkenheid Glenn Sedney niet gebleken'. Weekkrant Suriname, 13 juni 1996.
32. Anon. Van Mierlo steunde in 1981 regime-Bouterse met wapens. NRC Handelsblad, 23 april 1996.
33. Kolfshoeten, van, F. Nederland wilde Bouterse afzetten; Verlos ons van Bouterse. de Volkskrant, 20 november 2010.
34. Anon. Politie heropent post in vroeger oorlogsgebied. Weekkrant Suriname, 24 februari 1994.
35. Sloover, de, S. Suriname schuldig aan slachting in Moiwana. de Volkskrant, 17 augustus 2005.
36. Zie: noot 33.
37. Ibid.
38. Kuipers, A. Monument 'Moiwana' onthuld. Trouw, 2 augustus 2008.
39. Zie: noot 9.
40. Anon. Nabestaanden Rijswijkse moorden nemen advocaat. Weekkrant Suriname, 27 juni 1996.
41. Anon. Paniek in ziekenhuis door bezoek. Algemeen Dagblad, 9 maart 1985.
42. Lindhout, S. Bouterse definitief veroordeeld; na 41 jaar eindelijk gerechtigheid. de Volkskrant, 21 december 2023.

43. Giesen, P. Voor Suriname kan het belang van de veroordeling van Bouterse nauwelijks worden overschat. de Volkskrant, 22 december 2023.

44. Persson, M. Dat geheime diensten op eigen houtje opereren is een lacune in de wet. de Volkskrant, 11 januari 2024.

45. Anon. Pinochet-officieren alsnog veroordeeld. de Volkskrant, 8 januari 2024.

Literatuur

Boom, H. Staatsgreep in Suriname, de opstand van de sergeanten op de voet gevolgd. Utrecht/Amsterdam: Uitgeverij L.J. Veen, 1982.

Klinkers E. Spionnen van het koloniaal bestuur; De angst voor communisme en nationalisme in Suriname. Groniek: historisch tijdschrift, pp. 275-290, 2012.

Makdoembaks, N. Racisme in de Bijlmer, een huisarts strijdt tegen onrecht en racisme. Zierikzee: De Woordenwinkel, 2021.

Slats, J. Van Mierlo behoedde Bouterse voor een invasie. Vrij Nederland, 18 april 1998.

Verhey, E. & Westerloo, van, G. Het Legergroene Suriname, Amsterdam: Vrij Nederland, 1983.

Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname, p. 1 t/m 6.

Bijlage 2: Rapportage van de Centrale Recherche Informatiedienst betreffende de Rijswijkse moorden, 7e Jaargang, maart 1985, no.3, p.1 t/m 4.

**Bijlage 1: Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985,
gedeelte inzake Surinamers**

SURINAMERS

Schietpartij in Rijswijk

In de nacht van 7 op 8 maart 1985 vond op de derde etage van het Pand Verrijn Stuartlaan 17 te Rijswijk een schietpartij plaats waarbij drie personen werden gedood en twee zwaar gewond door schoten in het hoofd. De slachtoffers waren leden van een amateur muziekband, die kort voor de schietpartij een repetitieavond hadden beëindigd. Op dezelfde etage aan de achterzijde van het pand was de Raad voor Bevrijding van Suriname gehuisvest. Uit de beschrijvingen van de twee daders, die door de twee overlevende slachtoffers van de schietpartij werden gegeven, kon worden opgemaakt dat de daders van Surinaamse afkomst waren. Aangezien geen aanleiding of motieven voor de aanslag in de kring(en) van de slachtoffers konden worden gevonden, mag worden verondersteld dat de aanslag bedoeld was voor leden van de Raad voor Bevrijding van Suriname.

In het onderzoek naar de daders van de schietpartij, ingesteld door het Regionaal Recherche Bijstandsteam Den Haag, zijn wel aanwijzingen voor de aanslag naar voren gekomen, doch de identiteit van de daders is vooralsnog niet bekend geworden.

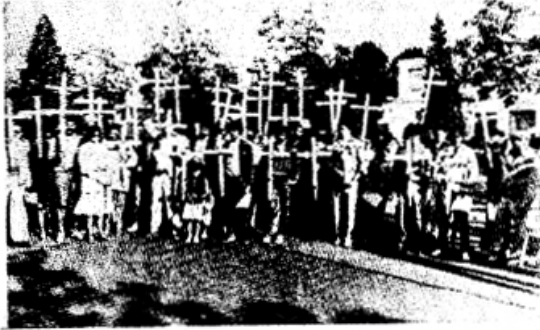
Een direct gevolg van de schietpartij was dat de Raad voor de Bevrijding van Suriname o.l.v. Henk CHIN A SEN onderdak zocht bij de stichting MAKMUR te Rotterdam. Officieel stelt deze stichting zich de opvang en begeleiding van uit Suriname afkomstige vluchtelingen ten doel. De voorzitter, Paul SOMOHARDJO en enige leden van de stichting MAKMUR kwamen in juli jl. in opspraak, toen door de gemeentepolitie te Rotterdam in een pand, gelegen aan de Walcherenstraat aldaar, een wapendepot werd aangetroffen. Naast vier vuurwapens en ruim tweeduizend stuks munitie, werden eveneens vierentwintig zogenaamde pijpbommen aangetroffen.

Uit het ingestelde onderzoek kon de betrokkenheid van MAKMUR-leden worden vastgesteld, doch de herkomst van de explosieven bleef vooralsnog onbekend, evenals het doel waarvoor ze bestemd waren.

Surinaamse (politieke) groeperingen in Nederland

Mede onder invloed van de gebeurtenis te Rijswijk in de nacht van 7 op 8 maart 1985 zijn de spanning en de kloof tussen voor- en tegenstanders van het Bouterse- bewind hier te lande vergroot.

De maandelijkse herdenking van de slachtoffers van de decembermoorden van 1982, gehouden bij het Surinaams consulaat in Amsterdam, brengt beide partijen steeds weer tegenover elkaar: enerzijds de anti-Bouterse figuren, die de slachtoffers herdenken en minder vleiende boodschappen aan het adres van Bouterse ventileren en

* Bij de maandelijkse doodsherdenking voor het Surinaams consulaat in Amsterdam/Buisserveldt werden vijftig kruisen hoog gehouden, met daarop de namen van de tot dusverre bekende slachtoffers van het militaire bewind.

Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname,
p. 36, 2 van 6.

anderzijds de aanhangers van Bouterse, die vanuit het consulaat in de hoofdstad de herdenking trachten te verstoren, onder andere met behulp van zeer luide muziekinstallaties. Naar aanleiding van klachten van buurtbewoners zijn medio 1985 van politiezijde met beide partijen afspraken gemaakt, die ditmaal hebben geleid tot een rustiger verloop van het geheel.

* Aanhangers van bereishebber Bouterse probeerden op gebruikelijke wijze de herdenking te verstoren. Zij hadden protestborden bijzich om hun boodschap kracht bij te zetten.

Typerend voor de tegenstellingen was ook de onafhankelijkheidsviering van de Surinamers in Nederland. De Bouterse-aanhang onder leiding van de Liga van Surinaamse Patriotten, vierde de onafhankelijkheid op 17 november j.l. in het Roothaanhuis te Amsterdam, terwijl op dezelfde dag de anti-Bouterse groeperingen in de Julianshal van de Koninklijke Jaarbeurs te Utrecht dit feit herdachten.

Anti-Bouterse groeperingen

Na het mislukken van de poging van het Amsterdams Volksverzet (A.V.V.) onder leiding van Andre HAAKMAT om met het Bouterse bewind tot een dialoog te komen, schaarde het A.V.V. zich begin 1985 in de rijen van het verzet.

In dezelfde periode werden twee nieuwe organisaties opgericht, die zich vanuit Nederland willen inzetten voor het herstel van de democratie en de mensenrechten in Suriname.

Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname, p. 37, 3 van 6.

De ex-parlementarier, Edmund V , nam het initiatief tot oprichting van de stichting Democratische Rechtsorde in Suriname (DROS), terwijl S , V en ST de leidinggevende figuren vormden achter het Democratisch Appel Suriname (DAS). Een "initiatiefgroep" van drie personen, die vreesden dat het Surinaams verzet steeds verder uiteen zou vallen, deed een poging de groeperingen rond de tafel te krijgen teneinde de activiteiten enigszins te coördineren. Zo ontstond het Periodiek Overleg Surinaams Verzet (P.O.S.V.), waarbinnen vertegenwoordigers van DROS - DAS - AVV - MAKMUR en de Raad voor de Bevrijding van Suriname trachtten op dezelfde lijn te komen. Na een drietal bijeenkomsten, die van de nodige veiligheidsmaatregelen waren omgeven, bleek de "initiatiefgroep" niet het beoogde resultaat te kunnen behalen.

Congres MAKMUR

In verband met het een-jarig bestaan van het Surinaamse vluchtelingenopvangcentrum MAKMUR vond op 5 oktober jongstleden in zijn gebouw aan de Lange Hilleweg in Rotterdam een congres voor Surinaamse vluchtelingen in Nederland plaats. Door afzeggingen van onder andere vertegenwoordigers van het Ministerie van Justitie, de vreemdelingendienst Rotterdam en het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen vertoonde het congres een sterk eenzijdig beeld. Het woord werd onder andere gevoerd door Paul SOMOHARDJO, voorzitter van de Stichting MAKMUR, Henk CHIN A SEN, voorzitter van de Raad voor de Bevrijding van Suriname en Mr. Rudolf J , voorzitter van de Stichting Democratie en Mensenrechten voor Surinamers. Het aantal Surinamers, dat door bemiddeling van de stichting MAKMUR in Nederland politiek asiel aanvraagt, stijgt met de maand. Inmiddels hebben de eersten, die hun aanvraag niet gehonoreerd zagen, een kort geding tegen de Nederlandse Staat aangespannen.

Pro-Bouterse Groeperingen

De grootste pro-Bouterse groepering, de Liga van Surinaamse Patriotten (LSP) onder leiding van Ludwich van M , vertoonde na een periode van inactiviteit medio 1985 weer enige opleving. De Surinaamse Nieuwsbrief - een wekelijkse uitgave van de Liga, die geruime tijd niet meer was verschenen - vond aarzelend weer een weg naar de abonnees.

Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname,
p. 38, 4 van 6.

SLUIT JE AAN BIJ DE BONI

Medio augustus proclameerde van M in paramaribo de oprichting van de jongerenafdeling "BONI".

Deze groep "padvindders", die zich moet ontwikkelen van militante jongeren tot mondige patriotten, staat onder leiding van de ex-commando Johnny

K.
De BONI's, die zich zullen specialiseren in het ongewapend gevecht, werden tijdens de onafhankelijkheidsviering in Amsterdam in uniform aan de aanwezigen voorgesteld.

HET BONI ZOMERKOSTUUM

Voor Liga-leden in Amsterdam en omgeving, die op plaatselijk niveau actief willen zijn, is een werkgroep Liga Amsterdam in oprichting. Bij gebleken belangstelling zal ook een "BONI"-afdeling Amsterdam worden opgericht.

Op 22 mei jongstleden bezetten twaalf personen het kantoor van de remigratiestichting Terug naar Suriname (TENASU) in Den Haag. De actievoerders kwamen uit de gelederen van de pro-Bouterse groeperingen "NATTY CULTURE", Stichting Remigratie Surinaamse Jongeren Collectief (STIRESUJOCO) en de Beweging Ondersteuning Nationale Alfabetisatie Campagne (BONAC/ALFA '84). Aanleiding voor de bezetting - reeds de derde maal in een reeks - was ook nu weer de onvrede over het bestuur van

Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname, p. 39, 5 van 6.

TENASU, dat zich volgens de actievoerders te weinig inzet voor een effectief remigratiebeleid en de stichtingsgelden op onjuiste wijze beheert.

Leden van bovengenoemde drie groeperingen en personen van de Unie voor Volksdemocratie Suriname (UVS) onder leiding van Evert "Tjon" WOLF, kunnen worden aangemerkt als de meest militante Bouterse-aanhangers in Nederland.

Akkoord tussen militaire machthebbers en "oude" politieke partijen in Suriname

Op 25 november jongstleden werd het Surinaamse volk - bij gelegenheid van de tiende verjaardag van de Surinaamse Republiek - in kennis gesteld van het bereikte akkoord tussen de militaire machthebbers en de leiders van de drie grootste politieke partijen van voor de Staatsgreep van 25 februari 1980.

Jaggernath LACHMON (VHP), Henk ARRON (NPS), Willi SOEMITA (KTPI) en Desi BOUTERSE ondertekenden op 23 november in het voormalige presidentiele paleis het akkoord, waaraan een periode van twee jaar overleg was vooraf gegaan.

Met dit gebaar maakte BOUTERSE een - mogelijk uit economische overwegingen gedwongen - stap, die een begin moet zijn tot herstel van de democratie in Suriname, een voorwaarde die de Nederlandse Regering heeft gesteld aan de hervatting van de opgeschorte ontwikkelingshulp van 1,6 miljard gulden aan Suriname.

In het algemeen kan worden gesteld dat de reacties op het akkoord - dat in zijn bewoordingen erg vaag bleek - vrij koel waren. Het zal dan ook van de verdere ontwikkelingen afhangen of de dialoog, die BOUTERSE is aangegaan met de Surinaamse politici, een werkelijke doorbraak naar een democratische staatsvorm in Suriname zal worden.

=====

Kwartaalrapportage BVD, 4e kwartaal 1985, gedeelte inzake Suriname, p. 40, 6 van 6.

**Bijlage 2: Centrale Recherche Informatiedienst, 7e
Jaargang, maart 1985, no.3, p.1 t/m 4.**

RECHERCHE INFORMATIE

Centrale Recherche
Informatiedienst

Raamweg 47 Den Haag
Postbus 2004
2800 EH Den Haag
Telefoon 070-76 99 11
Doornummer 070-76 90 82
Telex 31152

7de jaargang, maart 1986, no. 3

Bulletin
Bijzondere Zaken Centrale

I. BINNENLAND

1. Drievoudige moord te Rijswijk op 7-3-1985

Op 7-3-1985, omstreeks 23.55 uur, ontving de meldkamer van de gemeentepolitie te Rijswijk een telefonische melding dat er voor het perceel Verrijn Stuaartlaan 17, een man op straat zou liggen die neergeschoten was.

Politiepersoneel trof ter plaatse een zwaar gewond slachtoffer aan van wie werd vernomen dat er boven in het kantoor een schietpartij had plaats gevonden en dat daar nog drie gewonden of doden moesten liggen.

Op de derde etage werden in de gang de stoffelijke overschotten van twee mannen, alsmede een zwaar gewonde man aangetroffen. In een toilet werd nog een zwaar gewonde man gevonden. De op straat aangetroffen man overleed kort na aankomst in het ziekenhuis.

Plaats delict

Het perceel Verrijn Stuaartlaan 17 te Rijswijk is een vrijstaand drie verdiepingen tellend kantoorpand, waarin diverse bedrijven gevestigd zijn.

Op de derde etage waren onder andere de kantoren van de *Weekkrant Suriname* en het kantoor van de Raad voor de *Bevrijding van Suriname (RBS)*, de prominentste organisatie van het Bouterse-verzet, gevestigd.

Een van de vertrekken was ingericht als muziek-oefenruimte. De twee doden en een van de gewonden werden in de gang van de RBS aangetroffen.

Sektie

De twee in de gang aangetroffen slachtoffers, te weten *[naam]*, bleken beiden te zijn overleden aan een schotwond in het hoofd. De op straat aangetroffen man genaamd *[naam]* was aan ernstige inwendige bloedingen overleden. Het betrof hier een perforatiewond vanaf de linker schouder naar de rechter lies.

Verklaring gewonde slachtoffers

Een van de slachtoffers, *[naam]*, verklaarde de ruimte op de derde etage te hebben gehuurd als oefenruimte voor een amateur-band. De huur was door bemiddeling van zijn vriendin tot stand gekomen. In de oefenruimte werd tevens de apparatuur van de band opgeslagen. De band maakte sedert begin 1985 ongeveer twee maal per week van de ruimte gebruik.

Op donderdag 7-3-1985, omstreeks 22.30, was met zijn bandgenoot in de ruimte aan het stofzuigen. Kort daarvoor waren de bandleden, en naar huis gegaan.

Op een bepaald moment kwam de kamer weer binnen en wenkte dat even bij hem moest komen. De liep vervolgens achter aan naar de gang, waar hij aan het einde daarvan twee mannen van vermoedelijk Surinaamse origine zag staan met ieder een stengun of een machiegeweer in hun handen. De wapens hadden een enigszins dikke loopmond, vermoedelijk een geluiddemper. De gewapende mannen riepen 'Lay down with your face on the ground'. Later spraken zij Nederlands met een vermoedelijk Surinaams accent, en gingen hierop direkt met hun gezicht op de grond liggen. Een ander bandlid, waarschijnlijk, lag al op de grond. Kort daarop hoorde een soort geklik van een klok of een geweer.

Na ongeveer tien minuten kwam een man binnen, die uiterst verbaasd riep 'wat is dat hier!'. Dit betrof zeer waarschijnlijk het bandlid die deze avond niet aanwezig was, maar enkele spullen op kwam halen. Ook hij moest op de grond gaan liggen.

Na enige tijd hoorde een doffe knal waarop gilde: 'Au mijn rug! Schoften!'. Vervolgens stond op en vluchtte in de richting van de lifthal. Direkt daarop rende de kleinste van de twee mannen achter hem aan. hoorde een doffe knal en voelde een stekende pijn aan zijn hoofd. Na enige tijd bewusteloos te zijn geweest vluchtte hij opnieuw en sloot zich op in een toilet. Vervolgens verwijderde hij enkele plafondplaten en trachtte via de ruimte boven de toiletten te ontkomen, maar zakte door het plafond en kwam in een andere toilet terecht, waar hij geruime tijd later zwaar gewond werd aangetroffen.

, de andere overlevende, kon slechts een summiere verklaring worden verkregen, die in grote lijnen aansloot bij de verklaringen van De Beer.

Signalement van de daders

Door verklarings van getuige konden de hierbij afgebeelde kompositieportretten worden vervaardigd. De signalementen luiden als volgt:

1.

2.

Ook deze persoon droeg een zwart leren jack en was met een zelfde wapen uitgerust als dader 1.

(foto 1 en 2)

Onderzoek

Bij de slachtoffers en werd tijdens de sectie een kogel uit het hoofd verwijderd.

Bij werden vier metalen manteldelen van een kogel bij zijn ingewanden aangetroffen.

Bij de twee overlevenden werd bij ieder operatief een kogel uit het hoofd verwijderd.

Aan de hand van de aangetroffen munitiedelen en de verklaringen van de slachtoffers, wordt verondersteld dat de daders zeer waarschijnlijk gebruik hebben gemaakt van een

- Army Jager type A.P.75 kaliber 7.65 (foto 3); en een

- Kalashnikov type A.K.47 kaliber 7.62 (foto 4)

Onderzoeken bij gebruikers van het pand Verrijn Stuartsaan 17 leverde vrijwel geen nieuwe informatie op.

In een in de nabijheid gelegen bedrijfspand werden de bewuste avond geluidsgolven geregistreerd. Omstreeks 23.30 uur werden een aantal pieken geconstateerd, hetgeen er op kan wijzen dat de aanslag rond dit tijdstip moet hebben plaats gevonden.

Enkele Surinaamse personen rond de RBS verklaarden dat er voor die avond een vergadering gepland was, die echter kort daarvoor was afgezegd. Na onderzoek bleek dit onjuist te zijn. Onderzoek omtrent het verleden van de slachtoffers, alsmede de relaties van betrokkenen, leverde geen aanknopingspunten op voor het motief van de aanslag.

Het wordt niet uitgesloten geacht dat de bandleden het slachtoffer werden van een vergissing. Dit idee wordt versterkt door het feit dat enkele slachtoffers van Indische origine zijn.

3.

4.

Aanhouding Boike Fernandes

Naar aanleiding van een fotoherkenning door het slachtoffer richtte het onderzoek zich op

Hij werd door _____ positief herkend van een politiefoto die in 1979 was genomen door de gemeentepolitie Amsterdam. Van hem was informatie voorhanden dat hij tot en met 1983 actief was in de pro Bouterse organisatie genaamd: Liga van Surinaamse Patriotten (LSP).

Nadat vergeefs getracht was _____ in zijn woning te Assen aan te houden, werd hij op vrijdag 23-3-1985, omstreeks 18.00 uur, te Driebergen nabij de Sociale Academie 'De Horst' waar hij studeert, aangehouden als verdacht van het plegen van een drievoudige moord en een dubbele poging tot moord.

Nadat bleek dat het uiterlijk van [redacted] na 1979 aanmerkelijk was veranderd, dat hij voor de nacht van 7 op 8 maart 1985 een sluitend alibi had en de confrontatie met [redacted] niet succesvol was, werd met zekerheid vastgesteld dat [redacted] niet als dader c.q. verdachte in aanmerking kwam. Op 30 maart 1985 werd betrokkene in vrijheid gesteld.

Aanhouding

Op 10-5-1985 ontving het rechteam een anonieme brief, waarin ene [redacted] werd genoemd als een van de daders.

Naar aanleiding van de gepubliceerde compositietekeningen, kwamen diverse tips binnen die eveneens wezen op een mogelijk daderschap van [redacted].

Bij onderzoek bleek genoemde grote gelijkenis te vertonen met de lange dader met baard.

Betrokkene heeft antecedenten in de geweldsfeer en staat bekend als souterneur en overtreder van de opiumwet.

Op 29-5-1985, omstreeks 22.45 uur, werd [redacted] aangehouden. In de woning werd een bescheiden hoeveelheid [redacted] in Nederlandse, Duitse en Amerikaanse valuta aangetroffen. De anonieme briefschrijver werd geïdentificeerd als zijnde zijn voormalige echtgenote.

[redacted] verklaarde de avonden voor, op en na de fatale datum thuis geweest te zijn. Daar zijn verklaringen geloofwaardig overkwamen en het tegendeel niet kon worden bewezen, werd betrokkene op 31 mei 1985, omstreeks 22.00 uur, in vrijheid gesteld.

Tijdens het verdere verloop van het onderzoek kwamen van diverse kanten nog steeds tips binnen dat de compositietekening sprekend leek op [redacted].

Aanhouding

Uit diverse bronnen werd vernomen dat een van de daders identiek zou zijn aan:

[redacted] medewerker van een vleesfabriek.

Van [redacted] is bekend dat hij actief (kader)lid is van de reeds genoemde Liga van Surinaamse Patriotten.

Nadat het slachtoffer [redacted], bij een gearrangeerde ontmoeting, verklaard had [redacted] als een van de daders te herkennen, werd hij op 12-6-1985 in zijn woning te Montfoort aangehouden.

[redacted] onderzoek bleek [redacted] over een sluitend alibi te beschikken en derhalve niet als dader in aanmerking te komen.

Aanhouding verdachte

Na onderzoeken binnen de Surinaamse wereld werd vastgesteld dat:

(foto 5)

een aantal weken voor de aanslag in Rijswijk personen benaderd zou hebben voor het leveren van vuurwapens om daarmee een aanslag te plegen op de Raad voor de Bevrijding van Suriname (RBS). Het zou gaan om machinepistolen of -geweren, voorzien van geluiddempers.

Zou later verklaard hebben bij andere personen een Kalashnikov, Armi Jagers en Baretta's gekocht te hebben, alsmede witte kogelvrije vesten.

Zoals reeds vermeld zouden bij de aanslag in Rijswijk soortgelijke vuurwapens gebruikt zijn. Uit onderzoeken werd bekend dat

aktief was binnen de pro-BOUTERSE gemeenschap, actief lid was (gewees) van de LSP, zich weleens verkleedde in vrouwenkleding, kortom, dat hij zich vreemd gedroeg.

Gedurende het onderzoek werd bekend dat ene ' uit Rotterdam verantwoordelijk zou zijn voor gewelddadige acties tegen het Surinaamse verzet in Nederland, zoals een poging tot moord op de broer van de bekende ex-parlementariër uit Suriname

op 21-3-1984 te Schiedam en een brandstichting bij een winkel van het BOUTERSE verzet, in mei 1984 te Rotterdam. (Deze zaken zullen worden behandeld in een volgend bulletin.)

Na onderzoek bleek ' identiek te zijn aan de eerder genoemde

Op 2-9-1985, omstreeks 16.45 uur, werd aangehouden. In zijn woning werden onder meer een WEBLY & SCOTT gaspistool (kal. 4 mm.), een alarmpistool, een .22 long rifle patroon, een bivakmuts, een paar hoge militaire schoenen en allerlei militaire kledingstukken aangetroffen.

Bij zijn verhoren ontkende op welke wijze dan ook betrokken te zijn geweest bij de aanslag te Rijswijk of bij welke andere aanslag dan ook. Hij erkende wel zeer goede kontakten te onderhouden met vertegenwoordigers van het Surinaamse regime en te sympathiseren met de LSP.

Na zijn voorgeleiding werd nog 72 dagen in preventieve hechtenis gehouden. Het derde bevel tot gevangenhouding werd tenslotte niet tegen hem uitgevaardigd, omdat het niet gelukt was voldoende bewijzen voor zijn betrokkenheid aan te dragen.

Tenslotte

Na het langdurige onderzoek, in het kader waarvan een groot aantal personen van Surinaamse nationaliteit dan wel van

- lidmaatschap van een terroristische vereniging (RAF);
- valsheid in geschrift; en
- overtreden van de vuurwapenwet veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf.

en waren op 2-7-1984 samen met
en
aangehouden in de conspiratieve woning

Dossiernummer 9.006.22BZC/00001

3. Anti-imperialistisch congres in Frankfurt d.d. 31-1-1986 t/m 3-2-1986

Van 31-1-1986 t/m 3-2-1986 werd in Frankfurt een bijeenkomst gehouden door uit verscheidene Westeuropese landen afkomstige anti-imperialisten.

Bij de ingang van het universiteitsgebouw aan de Nibelungenplatz waar de manifestatie plaats vond, waren op last van de organisatoren strenge veiligheidsmaatregelen getroffen.

Alle bezoekers werden met metaaldetectors gecontroleerd, terwijl tasjes en dergelijke werden nagekeken op wapens of andere ongewenste zaken. De organisatoren van het congres (voor sympathisanten van de Westeuropese terroristische scene, met aan het hoofd de advocaat uit Stuttgart,

motiveerden de noodzakelijkheid van het fouilleren met de stellingname dat men wilde voorkomen dat 'bullen, provocateurs en fascistten' zich onder de congresgangers zouden begeven.

In het weekend werd het congres door ongeveer 700 personen bezocht. Velen brachten ook de nacht in het universiteitsgebouw door. Op het podium van de congreszaal traden naast familieleden van gedetineerde Duitse terroristen ook verwanten op van gedetineerde leden van Action Directe en de ETA.

Op verscheidene plaatsen langs de wanden hingen spandoeken met hierop de logo's van de RAF, de AD, de ETA, de Zuidamerikaanse Tupamaros, de GRAPO, de Revolutionaire Zellen, de Brigade Rosse en de IRA.

Als beelden van de 'vijand': de symbolen van de NATO, IBM, Mercedes, ITT, Hoechst en het \$-teken.

Voordrachten en discussiestukken bevestigen de uitspraak van generalbundesanwalt in november, dat de RAF meer

toeloopt van de 'vierde generatie' heeft gekregen en internationale samenwerking van terroristische groeperingen op zijn minst in voortdurende onderlinge contacten vorm aanneemt.

Het Hamburgse blad 'Sabot' formuleerde de anti-imperialistische doelstelling in zinnen 'als het overgaat tot de aanval op elke plaats waar verzet existent is'.

De 'Knipsekrant' bracht samen met het franstalige Belgische

Surinaamse origine werd gehoord, kan voorzichtig worden gesteld dat de aanslag niet bedoeld was voor de leden van de amateur band, die het slachtoffer werden. Gezien de aanwezigheid in het kantoorpand (plaats delikt) van de kantoorvertrekken van de Raad voor de Bevrijding van Suriname, voor de deur waarvan de slachtoffers werden neergeschoten, is de meest voor de hand liggende konklusie dat de aanslag was bedoeld voor (leden van) de RBS. De militantste persoon binnen de RBS is leider van "MAKMUR" te Rotterdam. Hij vertegenwoordigt de Javaanse stroming binnen het Surinaamse verzet in Nederland. Daar enkele van de slachtoffers een Indisch/Javaans uiterlijk hadden, lijkt het aannemelijk dat de daders zich bij het volvoeren van de aanslag 'vergist' hebben. De aanslag op een broer van op 21-3-1984 was waarschijnlijk ook een vergissing en bedoeld voor

Van de vier aangehouden verdachten konden en van de verdachtenlijst worden afgevoerd. De verdachte is naar alle waarschijnlijkheid niet een van de schutters van de aanslag te Rijswijk geweest. Een rol als medeplichtige/organisator is echter nog steeds waarschijnlijk. Er is tot nu toe geen antwoord gegeven op de vraag of de daders uit Nederland afkomstig zijn, dan wel speciaal voor deze aanslag (vanuit Suriname) naar Nederland zijn gekomen; een zogenaamd hit en run team. Het onderzoek werd verricht door het Regionaal Recherche Bijstandsteam (RRBT) in het Arrondissement 's-Gravenhage, gehuisvest in het bureau van politie te Rijswijk. Dit RRBT heeft nauw samengewerkt met de Bijzondere Zaken Centrale (BZC) van de Centrale Recherche Informatiedienst en een aantal daarvoor in aanmerking komende diensten. Hierbij trad de BZC op als coördinerend orgaan en uitwisselingspunt voor de beschikbaar gekomen informatie. Gedurende het onderzoek is veel informatie bekend geworden over datgene wat in Surinaamse kringen gedacht en gedaan wordt in zowel pro- als anti-BOUTERSE kringen, de twee belangrijkste 'kampen' waarin de Surinaamse gemeenschap zowel in Nederland als in Suriname is verdeeld. Deze informatie wordt, voorzover van belang geacht voor de handhaving van de rechtsorde in Nederland, centraal gecoördineerd en bewaard door de BZC. Bij zich eventueel in de toekomst in Nederland voordoende strafbare feiten waarbij de mogelijkheid van betrokkenheid van Surinaamse personen of organisaties niet is uit te sluiten, lijkt het zinvol de BZC te raadplegen, die de nodige informatie kan verschaffen, dan wel kan verwijzen naar personen of diensten waar (meer) informatie is te verkrijgen. *Dossiernummer 9.0003.3BZC/00001*